Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 134 (14245) | 1976 оной июниин 8, вторник | Сэн 2 мүнгэн

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум ингэжэ тогтооно:

Россиин Совет Федеративна Социалис Республикын юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиие 1976 оной июниин 8-да Москва хотодо зарлаха

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСПОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1976 оной июниин 4.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР П. А. ГОРБУНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан республикын партийна, советскэ, ажахын органуудта удаан саг соо һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Улаан-Үдын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Горбунов Павел Алексеевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ
Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Д. ГОНЧИКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан
1976 оной июниин 7.

ЗАХААМИНАЙ МАЛШАДАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭБДИ

АРГА БИИ, ШАДАХА ХЭРЭГТЭЙ

Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой малшад ниитын ...һа малай зунай бэлшээ... һайнаар эмхидхэжэ, ...р бүхэнэй шэгнүүрые дэртөө 1.000 граммһаа бага ...ээр нэмээхэ социалис ...а абаа һэн. Тэдэнэй ...ряае республикын колхоз, совхозуудай мал адуулагшад ...бшэн хэлсэжэ, шэнэ социалис уялгануудые абаһа, мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ эхилээ. Энэ мүрысөөндэ ...най Анаагай совхозой малшад, тугалшад эдэбхитэйгээр ...лсожо, энэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсахаар шиидэбэ.

Эбэртэ бодо мал, хони үсхэбэрилгэ ажахымнай гол ...бари болоно. Адуула малай үбэлжэлгэ ажахымнай малшадта горитойхон шал... ...та болоо. Малай тэжээлэй ...талдабашье, сагай уларил хэды таарамжагүй байһанаашье, энэ жэлэй үбэлжэлгэ муу бэшээр үнгэрөө.

Үбэлжэлгэеэ гол түлэб ... бэшээр үнгэргөөд байхадаа, зунай һарануудта малайнгаа шэгнүүрые ехээр дээшэлүүлхэ хүсэлэнтэй. Үнгэрэгшэ жэлнүүдэй зунай үеын бэлшээриин дүршэл хараад үзэхэдэ, малай шэгнүүр горитойгоор дээшэлүүлхэ арга боломжо манай ажахыда бии гэжэ гэршэлнэ. Жэшээлэхэд, үнгэрэгшэ жэлэй зунай 3 һарын туршада үхэрнүүдэй шэгнүүр хамта дээрээ 711 центнерээр ехэ болгогдоо гэхэ гү, али бэлшээн таргалуулха гүүртын үхэр бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ 770 граммаар, тугал бүхэнэй шэгнүүр — 620 граммаар дээшэлүүлэгдээ һэн.

Эгээл эндэ манай нютагай бэлшээри тухай хэлэмээр гэжэ һанагдана. Сэхыень хэлэбэл, совхозоимнай бэлшээриин газар бага юм. Тиимэһээ малаа ой тайгын соорхойнуудаар, хада гүбээгээр адуулха баатай болонобди. Хэды тиимэ байгаашье һаань, малшаднай яһала һайн амжалтануудые туйладаг байна. Мал ажалда 30 жэлэй туршада хүдэлһэн, дүй дүршэл ехэтэй Цырен-Дулма Тапхаевна Тагарова Анаа гэжэ газарта 119 толгой буруу нёдондо харууһалжа, толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхэдэ 1015 граммаар нэмээгээ һэн. Залуу малшан Валерий Алсаев баһал амжалта туйлаа. Энэ нүхэр даажа абаһан 110 бүрүүнэй толгой бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 920 граммаар нэмээлэн байгаа.

Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой малшадай социалис уялгатай манай совхозой мал адуулагшад танилсажа, өөһэдынгөө арга боломжые тоолоожо үзөөд, социалис шэнэ уялга баталан абанхай. Зунай бэлшээриин гурбан һара соо мал адуулагшад, тугалшад бэлшээн таргалуулха 580 толгой эбэртэ бодо малай, толгой бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ 850 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ гэхэ гү, али үдэр бүри хамтадаа 493 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абаха зорилго табинхай. 540 тугалай толгой бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 650 граммаар дээшэлүүлхэ гэхэ гү, али бүхыдөө 351 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абтаха болоно. Тингэжэ байгша ондо сүүдхэдэ 730 центнер нэмэлтэ шэгнүүр бэлшээн тарагалуулгын үедэ абаха түсэбтэй байгаа һаа, тэрэнээ үлүүлжэ, 844 центнертэ хүргэхөөр малшаднай шиидэбэ.

Гүрэндэ мяха худалдаха ... жэлэй түсэб саг болзор тоньдүүргэхын, мяха абалгын өөрын үнэ сэн хямдаруулхын тула 300 толгой үхэр шахан тарагалуулагдаха түсэбтэй. Гүрэндэ тушаагдаха малай толгой бүхэнэй шэгнүүр нёдондо жэлдэ 320 килограмм болоһон юм. Мүнөө үхэр бүхэнэй шэгнүүр 330—340 килограммда хүргэхөөр шиидэгдээ.

Тиихэдэ гүрэндэ тушаагдаха хонидые шахан тарагалуулха талаар ехэ ажал хэхэ зорилготойбди. Мяха ехээр абажа, тэрэнэй шанар һайжаруулха, өөрынь үнэ сэн хямдаруулха хэрэгтэ хонидые шахалга ехэ удха шанартай гэжэ һанагдана. Тиимэһээ байгша ондо 3000 хони шахан тарагалуулхаар түсэблэгдөө. Тэдэнэй толгой бүхэнэй шэгнүүр дунда зэргээр 38 килограммда хүргэгдэхэ.

Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула 330 гектар газарта шэмэтэ ургамал таридаха юм. Мүн хонидой бэйрануудай хажуугаар хамта дээрэнь 270 гектарта зеленко таригдаха. Эдэ бүгэдэ хонидой шэгнүүр нэмээхэ хэрэгтэ ехэ аша туһатай байха гэжэ һанагдана. Ажахымнай түрүү хонишод Г. Д. Доржиева, Ц-Д. Чимитов болон бусад энэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхаар шиидэнхэй.

Захааминай малшадай үнэтэ үүсхэл дэмжээд, республикын малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоходоо тохёолдодог бэрхэшээлнүүдээ мартанагүйбди. Бэлшээриин газар бага гэжэ хэлэгдээ һэн. Үшөө тиихэдэ шэмэтэ тэжээл, силостэ хэрэглэгдэхэ ургамалнуудые хурялаха техникэ ажахыдамнай дуталдана. Тиимэһээ малшаднай ехэ оролдосотойгоор хүдэлхэ зорилготой. Энэ хэрэгтэнь совхозой мэргэжэлтэд ёһотоор туһалха хэмжээнүүдые хараалаа.

Зунай түрүүшын һара гаража, бэлшээриин элдин саг эхилбэ. Һаянын үдэрнүүдтэ гүүртэнүүд бүридхэгдэжэ, зуһаланда гараба. Совхозой дирекци, партком профсоюзай рабочком зунай бэлшээриин үедэ мал адуулагшадай ажалай эрхэ байдал һайжаруулхын тула горитой ажал ябуулжа байна. Малшадай байрын гэрнүүд һэльбэн заһабарилагдаа. Һая үнгэргэгдэһэн малшадай зүблөөн дээрэ малшадай социалис мүрысөөнэй гурим баталагдаһан байна. Эдэ бүгэдын ашаар арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилготойбди.

А. МАНЖЕХАНОВ,
Анаагай совхозой ахамад зоотехник.
Хоринын аймаг.

АРБАДАХИ ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

...ҮДЭЛМЭРИИН САГЫЕ ...ҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

...й модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозо... ...һанан промышленностиин продукци үйлэдбэрилгые ...25 процентээр ехэдхэхэ партиин XXV съездын ...хэбэринүүд дотор хэлэгдэнэ. Модо бэлэдхэгшэдэй, ... болбосоруулагшадай ... иимэ харюусалгатай зорилго табигдаба. Партиин ...н энэ түсэбые бэелүүлхын тула ойдо хүдэлдэг ...лмэришэн бүхэн үдэр... үдэртэ улам һайнаар, ...үрэтэйгөөр хүдэлхэ болоо бшуу.

«Байкаллес» нэгэдэлэй ...гатаин леспромхозой ...эришэд жэлэй эхин... ...зарим тэды амжалта ...

...ой модоной ажалда ...жэл хүдэлнэб. Урдань ...юрөөгөөр модо отол... ...рёор таллуулан шэ... ...е туршаһан хүм. Тэ... үнгэржэ, мартагдажа ... Модо бэлэдхэхэ ... шэнэ трактор, маши... ...үргэнөөр хэрэглэгдэ... ...логдоһон модо тал... ...шэрэхэ ТТ-4 түхэлэй ... ехэтэй трактор, ... хюрөө абтаа. Богони... соо модо бэлэдхэхэ ...епотойл техническэ ... туйлагдаа гэжэ хэ... ...йнаб.

...эй ажал яһала хүн... Модо таллуулан ... ТТ-4 түхэлэй тракто... ...д үзэе. Хадын та... ... гү, али шулуутай ... модо отолоо һаа, ... зоболонгүйгөөр шэ... ...арганабди. Гүнзэгы ...амаглиг хүрьэн энэ ...а аймшагтай бэшэ. ...ракторые зүбөөр хэ... ... шадабал бидэ ехэ ...э аргатайбди гэжэ ... тиигэжэ хамта ... нүхэдтөө хэлэгшэб. ...иин сагые зүбөөр ... шадаха, оньһон ... бүтээсэ ехэтэй... ...лажа һураха гээшэ ... шухала асуудал... ...гэниинь мүн. Тэ... ...эр ямаршье амжал... ...ахагүй бшуу.

... жэлэй саана миниии даадаг бригадын гэшүүд һарадаа хоёр мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн үүсхэл гаргаа бэлэй. «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд энэ үүсхэлыемнай халуунаар дэмжэжэ, һарадаа хоёр мянган кубометр модо бэлэдхэдэг бригадануудай тоо олошороо бэлэй. Бидэнэй һүүлээр Хурамхаанай леспромхозой бэрхэ хүдэлмэришэн В. П. Паромонов 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэжэ эхилээ. Эдэнэр һарадаа 4—5 мянган кубометр модо бэлэдхэдэг һэн. Тракторнууд сүүдхэдээ 10—11 часай туршада ашаглагдадаг болобо. Трактор болон хүн бүридэ тоолоходо модо бэлэдхэлгэ эрид дээшэлһэн байна.

1974 ондо модо бэлэдхэгшэд ехэ бүтээсэ туйлаа Итанцын леспромхозой үнинэй хүдэлмэришэн Л. С. Мельников томодхогдоһон бригада эмхидхээ һэн 18 хүн 1.5 халаанай гуримаар хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Эдэнэр һарадаа 6—7 мянган кубометр модо бэлэдхэдэг болобо. Жэлдээ 70—75 мянган кубометр һайн шанартай модо бэлэдхэнэ. Мүнөө Л. С. Мельниковэй ажалай онол арга хаа хаанагүй үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Байгалай леспромхозой модошон Бурдуковский ... томодхогдоһон бригада эмхидхээд, амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Энэ бригадын коллектив жэлдээ 100 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай. Энэ жэлэй дүрбэ һара соо 42 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, үшөө һайн үрэ дүн туйлаха арга боломжотой байһанаа харуулаа.

Манай нэгэдэлэй түрүү хүдэлмэришэд шэнэ онол арга урагшатайгаар хэрэглэжэ, хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлнэ. Энэнь һайшаалтай. Ямар аргаар хүдэлөө һаа, ашаг үрэ ехэтэй байнаб, хайшан гээд хүдэлмэриин саг, оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахаб? Энээн тухай урагшаа һанаатай хүдэлмэришэд шэбшэн ябадаг гээшэ.

Манай леспромхозой хүдэлмэришэд түрүү онол арга хэрэглэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг юм. Олохон бригаданууд 1.5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэжэ, һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Минии хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд бүхы шадабари мэргэжэлээ ажалдаа зорюулдаг. Тингэжэ бидэнэр юһэдэхи табан жэл соо 95 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 4 жэлэй туршада дүүргээ һэмди. Юһэдэхи табан жэлэй даабариһаа гадуур 38 мянган кубометр модо бэлэдхээбди. Энэ тоо баримтануудые дурдахадаа, бидэнэр үнгэрһэн табан жэлдэ муу бэшээр хүдэлөөбди гэжэ хэлэхэ байнаб.

Ашаг үрын ба хүдэлмэриин шанарай табан жэлдэ бүри һайнаар хүдэлхэ болонобди. Ажалдаа коммунис ёһоор хандаха хэрэгтэй. Тэрэгүйгөөр арбадахи табан жэлэй даабари амжалтатайгаар дүүргэхэнь бэрхэтэй болохо бшуу. Энээниие мүнөө модо бэлэдхэгшэд һайн ойлгоно. Тиимэһээл бүри оролдосотойгоор хүдэлхэ гэжэ эрмэлзэнэ.

Бидэнэр һаяшаг томодхогдоһон бригада эмхидхээбди. Май һарын түрүүшын арбан хоног соо 1540 кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 2036 кубометртэ хүргөөбди. Бүри шангаар хүдэлөө һаа, бидэнэр һарадаа 5—6 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ арга боломжотой байнабди гээд һанагдана. Байгша оной дүрбэ һарын даабариһаа гадуур 2.300 кубометр модон бэлэдхэгдэбэ. Арбадахи табан жэл соо 180 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабари бидэндэ үгтэнхэй. Тэрэнээ 4 жэлэй туршада дүүргэхэ зорилго урдаа табинабди. Үгэдөө хүрэжэ, ехэ модо бэлэдхэхын тула хүдэлмэриин сагые улам һайнаар аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, ехэ шангаар хүдэлхэл болонобди.

А. КУДРЯШОВ,
Хандагатайн леспромхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой.

АРЬБАЛАЛТА ХЭГДЭНЭ

Улаан-Үдын киномеханическа заводой коллективэй бүтээһэн продукци РСФСР-эй олохон область, хизаарнуудта эльгээгдэнэ. Энэ заводой хүдэлмэришэд харюусалгатай захил дүүргэжэ байдагаа һайн мэдэнэ. Тиимэһээл бүхы продукцияа голдоһогүйгөөр гаргаха гэжэ эрмэлзэнэ. Энэ хүсэл зорилгоёо бэелүүлнэшье.

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ талаар 20 хэмжээ ябуулга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 8 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдээ. Уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ.

Түс заводой коллектив техникэ хэрэглэлтын ашаг үрые 10 процентээр дээшэлүүлээ. Энээнэй ашаар продукци гаргаха, таба һарынгаа даабари хэдэн мянган түхэригөөр үлүүлһэн байна. Үйлэдбэриин гаргашые доошолуулһанай ашаар 46 мянган түхэриг арьбалагдаба. Коллективэй нэрэ дээрэ муу шанартай продукциин абаһан тухай гомдол ерэхэеэ болинхой.

Киномеханическа заводой коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ дүүрэн арга боломжотой.

В. ЛЕСИКОВ.

266 МЯНГААР ҮЛҮҮЛБЭ

Продукциин шанар улам һайжаруулха, гүрэнэй даабари һара бүри үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министерствын хүдэлмэришэд хубитаяа оруулна. Һүүлэй үедэ Сэлэнгын хилээмэнэй, Кабанскын үрэ жэмэсэй, Улаан-Үдын һэрюун унда гаргадаг заводуудай коллективүүд һайн үрэ дүн харуулна.

Сэлэнгын хилээмэнэй заводой коллектив жэлэй эхин пээ амжалтатай һайнаар хүдэлнэ. Эдэнэр таба һарын даабариһаа гадуур 12 мянган түхэригэй продукци худалдаһан байна. Кабанскын үрэ жэмэсэй заводой коллектив продукци худалдаха таба һарынгаа даабари 17 мянган түхэригөөр үлүүлбэ.

Улаан-Үдын һэрюун унда гаргадаг заводой хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эдэнэр олон зүйлэй продукци элбэгээр гаргажа, ажалшадай эрилтые хангана. Энэ коллектив һара бүриингөө даабари дүүргэдэг банха юм. Продукци худалдаха таба һарынгаа даабари 107 мянган түхэригөөр үлүүлээ.

Республикын тус министерствын предприятинууд таба һарада хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 266 мянган түхэригэй продукци худалдаба. Коллективнай энэ амжалтаяа улам арьбадхажа түрүүшын хахад жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табина.

Л. ЗУЕВА,
тус министерствын түсэблэлгын таһагай начальник.

Улаан-Үдын трикотажна фабрикын хубсаһа ...дог цехын дүй дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэд Валентина Борисовна Бухольцева, Эльвира Ильинична Посвольская, Татьяна Александровна Золотарева гэгшэд халаанайнгаа нормо 120—130 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валентина Бухольцева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛНЭ

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй совхозой тугалшад үбэлжэлгээ амжалтатайгаар үнгэргэбэ. Совхозой Аллын фермын тугалшадай дунда үнинэй дүршэлтэй болоһон малшан Юмжирма Дондупова бултанһаа эрхим амжалта туйлана. Тэрэнэй харууһалхаар даажа абаһан 40 тугал мүнөө нилээд томо болонхой.

Таба зургаан үдэртэ эхынгээ үүраг хүхэһэн тугалнуудые һаалишанһаа тушаажа абаад, 10 һаратай болоторнь түлжүүлдэг юм. Тиин энэ нүхэр дүрбэн һарын туршада тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүдхэдэ 722 граммаар нэмээжэ, совхоз дотороо эрхимлээ.

Д. САНДАНОВ,
манай корр.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ, ЗЭБСЭГ ХЭРЭГСЭЛНҮҮДЫЕ ХУРЯАХЫН ТҮЛӨӨ

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга болиюулхын түлөө, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө Стокгольмын шэнэ уряа доро Советскэ Союзай ажалшад, хүн зон гараа табижа үргэлжэлһөөр. Эдэ үдэрнүүдтэ эмхидхэгдэһэн митингнүүд ба суглаануудай үедэ хүдэлмэришэд, колхознигууд, эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряае нэгэн һанал таигаар дэмжэжэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга болиюулхын түлөө, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулхые эрид шиидэнги байһанаа мэдүүлнэ.

МИНСК. Эндэхи автоматическа лининүүдэй заводой хүдэлмэришэн, Социалис Ажалай Герой А. Н. Виташкевич, БССР-эй Наукануудай академиин вице-президент В. А. Белый, Борисовска районой «Маяк коммунизма» колхозой һаалишан В. Я. Заровская, отставкада гараһан генерал-лейтенант, Советскэ Союзай Герой И. С. Жигарев болон эб найрамдал хамгаалха комитедэй бусад эдэбхитэд Белоруссида, түрүүлэн Стокгольмын шэнэ уряа доро гараа табиба.

ДУШАНБЕ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряае дэмжэһэн олоной хабаадалгатай митинг эндэхи «Таджиктекстильмаш» заводто болобо. Предприятиин мянгаад хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад эндэ сугларһан байна.

— Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, шахардуу байдал һуларуулгые тэхэришэгүй болгохо гэһэн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряае манай бүхы хүдэлмэришэд, совет арадтай адли халуунаар һайшаажа байна гээд токарь-автоматчик, Таджигай ССР-эй Верховно Соведэй депутат М. Хамидов хэлэбэ. — Эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй бэелүүлжэ байгаа эб найрамдалта политикые, эб найрамдалай аша туһада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгые бидэ халуунаар һайшаан дэмжэнэбди.

Душанбегэй мянга гаран машина бүтээгшэд Стокгольмын уряа доро гар табяа.

ТАШКЕНТ. Энэ түүхэтэ документдэ совет хүн бүхэн гар табихые хүсэнэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэнь түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй һанал бодолдо, КПСС-эй XXV съезд дээрэ тодорхойлогдоһон эб найрамдалай түлөө саашанхи тэмсэлэй программын һайн һайхан гол ёһонуудта таарална гэжэ Ташкентын авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй слесарь А. Рахимходжаев эб найрамдал хамгаалха республиканска комитедэй үргэдхэгдэһэн пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ТҮРҮҮ, ҺАЙН, БҮХЫ ЮУМЭ ХЭРЭГЛЭХЭ

ЛЬВОВ. (ТАСС). КПСС-эй Центральна Комитедэй эмхидхэһэн, продукциин шанарые һайжаруулха хүдэлмэриие үргэлжэдэнь эмхидхэхэ гурим нэбтэрүүлхэ талаар Львовско областиин предприятинуудай ажалай дүй дүршэлые шэнжэлхын тула үнгэргэгдэһэн партийна хүдэлмэрилэгшэдэй, промышленностиин хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдэй бүхэсоюзна семинар эндэ дүүрэбэ. Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин обкомууд болон горкомуудай секретарьнар, хэдэ хэдэн промышленна министерствэнүүдэй, үйлэдбэриин томо ехэ нэгэдэлнүүдэй, заводуудай хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байна.

Продукциин шанарые һайжаруулха хүдэлмэриие эмхидхэхэ гурим үргэнөөр нэбтэрүүлһэн Львовой түрүү предприятинуудай дүй дүршэлтэй семинарта хабаадагшад танилсаба.

Украинын партийна организациин, Москва, Ленинград, Минск, Мытищи хотонуудай партийна организацинуудай түлөөлэгшэд, СССР-эй гүрэнэй стандартын, СССР-эй гүрэнэй хангалгын, юумэнэй үнэ сэн тогтоодог СССР-эй гүрэнэй комитедэй, мүн ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай хүтэлбэрилэгшэд семинар дээрэ үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай машина бүтээлгын таһагые даагша В. С. Фролов семинар дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэһэн амаршалгын бэшэгые семинарта хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаба.

Харилсаанай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Министр П. С. Непорожний түрүүтэй СССР-эй Энергетикын ба электрификацииин министерствын делегаци СРР-эй электрын элшэ хүсэнэй промышленностиин министр Н. Мэнескугэй уряалаар майн 28-һаа июниин 4 болотор Румынида ерэһэн байна.

СРР-тэ ерээд байха үедөө совет делегаци Румыниин элшэ хүсэнэй хэдэ хэдэн барилгануудта, промышленна предприятинуудта хүрэһэн элшэ хүсэнэй ба элшэ хүсэнэй машина-бүтээлгын һалбарида харилсаа холбоо тогтоохо асуудалнуудаар СРР-эй Электрын элшэ хүсэнэй министерствэдэ, Машина-бүтээлгын промышленностиин министерствэдэ хөөрэлдөөнүүдые хэһэн байна. Эдэ асуудалнуудаар харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ хэмжээнүүдые хараалһан протоколдо гар табигдаа.

Эндэ ерээд байха үедөө СССР-эй энергетикын ба электрификацииин министр П. С. Непорожний СРР-эй президент Н. Чаушескутэй уулзажа хөөрэлдэбэ.

УЗБЕГЭЙ ССР. Республикын совхозууд сооһоо түрүүлэн Сырдарьинска областиин «Малик» совхозой таряашад севооборот хэрэглэн люцерн тарижа эхилһэн байна. Хлопок олон жэлэй туршада тарижа, газарай үрэжэлэй муудхада, люцерн таряние аргалдаг зохёд «эмшэн» гэжэ тоологдодог. Гадна энэ ургамал һайн тэжээл болодог, гектарһаа 200 центнер хүрэтэр үбһэн абтадаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Малик» совхоздо люцерн хуряалга түлэг дундаа

ТАСС-ай фотохронико.

Хани ёһоной албанай хэрэгээр

БЕЛГРАД. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерэбэ.

СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь А. Грличков, СССР-һээ СФРЮ-дэ байдаг элшэн сайд В. И. Степаков гэгшэд тэрэниие угтаһан байгаа.

КПСС-эй XXV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ ТАЛААР

Партиин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВОЙ элидхэлһээ

Ажалшадай бүхы коллективүүдтэ — промышленна предприятинуудта, ажахын организацинуудта, колхоз ба совхозуудта албан зургаануудта, научна эмхинүүдтэ КПСС-эй XXV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа гэжэ нүхэр А. У. Модогоев элидхэлэйнгээ эхиндэ тэмдэглэбэ. Энэ пленумэй үзэмжэдэ табигдаһан хэмжээ ябуулганууд дотор ажалшадай коллективүүдэй хараалһан зорилгонууд согсологдожо, партиин обкомой, горкомой, райкомуудай, бүхы партийна эхин организацинуудай шиидхэхэ гол зорилгонууд тодорхойлогдоһон байна.

Арбадахи табан жэлэй арадай ажахын түсэбэй гол зорилгонууд ба тэдэнние бэелүүлхэ хэмжээнүүд

Партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ тухай хэлэхэдээ, бидэнэр экономикын ба соелой бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые заабол дүүргэхэ тушаа онсо тэмдэглэхэ ёһотойбди гэжэ элидхэлшэ онсолон тогтобо. Республикын арадай ажахын һалбаринуудые арбадахи табан жэлдэ хүгжөөхэ түсэбэй гол зорилгонууд тухай тогтон хэлэбэ.

Арбадахи табан жэлэй туршада республикын промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 37 процентээр ехэ болохоор хараалагданхай.

Союзна мэдэлэй предприятинуудай үйлэдбэриин хэмжээн бүри ехээр хүгжөөгдэхэ болоно гэхэ гү, али 63 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Жэшээлбэл, авиационно ба прибор бүтээлгын заводуудай продукци үйлэдбэрилгэ 2 дахин ехэ болгогдохо. Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой, Сэлэнгын ЦКК-гай коллективүүд продукци гаргалгаяа 2,5 дахин дээшэлүүлхэ юм. Республика дотор шулуу нүүрһэ малтан абалга 3,5 дахин шахуу ехэ болгогдохо байна. Холбоолжоной уурхай ашаглалгада оруулагдажа, жэл бүри тэндэһээ 3 миллион тонно шулуу нүүрһэн абтаха зэргэтэй Гусиноозерскын ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтэжэ, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 4,7 дахин ехэ болохо байна.

Союзно - республиканска мэдэлэй предприятинуудай үйлэдбэриин хэмжээн баһал ехээр дээшэлүүлэгдэхэ юм. Жэшээнь, Улаан-Үдын кондитерска фабрикын үйлэдбэриин хэмжээн 93 процентээр, талха тарянанай зүйлэй промышленностиин предприятинуудай — 76 процентээр ехэ болохо зэргэтэй.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлтэй предприятинуудай үйлэдбэриин хэмжээн табан жэл соо 23,5 процентээр дээшэлхэ юм. Тэрэ тоодо «Бурпромстройматериалы» нэгэдэлэй предприятинуудта продукциин үйлэдбэрилгын хэмжээн 56 процентээр, ой модоной ажахын министерствын предприятинуудта — 52 процентээр дээшэлүүлэгдэхээр түсэблэгдэнхэй.

1975 онойхитой жэшэжэ харахада, табан жэл соо республикын промышленностьдо ажалай бүтээсэ 30 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ юм. Предприятинуудай үйлэдбэри хүгжөөлгэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоо олошоруулгын бэшэ, харин ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар гол түлэб туйлагдаха болоно.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбэй гол зорилгонууд тухай элидхэлшэ онсолон тогтожо хэлэбэ.

1975 ондо республикын хүдөө ажахын валовой бүхы продукци 355,4 миллион түхэригтэ болоо. 1980 ондо тэрэнэй хэмжээн 420 миллион түхэригтэ хүргэгдэхэ гэхэ гү, али 18,1 процентээр дээшэлхэ байна.

1980 ондо республика дотор 702,4 мянган тонно орооһо таряан суглуулагдахаар хараалагдана. Юһэдэхи табан жэлэй жэл бүхэнэй дундажа хэмжээтэй сасуулжа харахада, орооһо таряа үйлэдбэрилгэ 30,8 процентээр дээшэлхэ байна. Таряалангай үрэжэл һайжаруулһанай ашаар орооһо үйлэдбэрилгэ ехэ болгогдохо зэргэтэй. Арбадахи табан жэлэй туршада жэл бүри дунда зэргээр хартаабха хуряалгые 21 процентээр, овощ — 22 процентээр ехэ болгохоор түсэблэгдэнэ.

Ниитын секторто мал ажалай продуктнуудые жэлэй дунда зэргын үйлэдбэрилгэ эды шэнээгээр дээшэлүүлэгдэхэ гэбэл мяхан — 17,4 процентээр, һүн — 10,9, үндэгэн — 20,9, нооһон — 13,5 процентээр.

Адууһа малай тоо толгой олошоруулһанай, мүн малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлһэнэй ашаар лэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгогдохо байна. Табан жэлэй эсэстэ хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха, үнеэнһээ 1900 килограммһаа бага бэшэ һү абаха, гүрэндэ тушаагдадаг үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 350 килограммда, хониноихние 40 килограммда хүргэхэ зорилго табигдана.

Хараалагдаһан эдэ зорилгонуудые урагшатайгаар бэелүүлхын тула хүдөө ажахын хүтэлбэрине улам һайжаруулха болоно. Газар таряаланган талаар тэрэнние эрхилэлгын культура дээшэлүүлхэ, уһаһаа ба һалхинһаа газарай нуралгатай, гэмтэлгэтэй тэмсэхэ, урэһэнэй ажахы болон мелиорациин хүдэлмэри һайжаруулха, шэнэ газар ашаглаха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Мал ажалай талаар — тэрэнние улам саашадань тусхай шэглэлтэй болгожо, промышленна үндэһэ һуури дээрэ эрхилдэг болохо, малай тоо толгой олошоруулха, залуу мал һайнаар түлжүүлхэ, малай үүлтэр һайжаруулжа, абтадаг ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, мал ажалай продукциин шанар һайжаруулха талаар шанга тэмсэл эмхидхэгдэхэ болоно. Эдэ шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхын тула нэн түрүүлэн ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо ёһотойбди. Тиимэһээ тэжээл бэлэдхэлгые эрид дээшэлүүлхэ асуудал шухалын шухалада тоологдоно.

Арбадахи табан жэл соо мелиоративна хүдэлмэридэ 112 миллионһоо үлүү түхэриг гаргашалагдаха юм. Намаг налхи газар хатааха, добо газар уһалха, уһалууриин системэнүүдые заһабарилха хүдэлмэри 78 мянган гектарта ябуулагдаха байна. Тиихэдэ 120 мянган гектар газарта культуртехническэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Газар һайжаруулгада үгтэһэн мүнгэ зөөрине ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула республикын мелиоративна хүдэлмэри эрхилхэ эмхи зургаанууд, хүдөө ажахын органууд зохихо хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй. Малай тэжээл багаар абадаг аймагууд ба ажахынуудта энэ мүнгэ зөөриин горитойхон хубинь үгтэхэ зэргэтэй.

Уһалагдадаг газарые һайнаар ашаглаха асуудалда онсо анхарал хандуулагдаха болоно. Тиимэ газарта нэн түрүүлэн хартаабха, овощ, кукуруза, корнеплод, залаата ногоонуудые таридаг болохо эрилтэ табигдана.

Арбадахи табан жэлэй туршада республикын колхоз, совхозуудта 1970—1975 онуудайхиһаа хоёр дахин ехэ минеральна үтэгжүүлгэ үгтэхэ юм. Энэмнай бүхы ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлгэдэ һайн нүлөөтэй байха болоно. Тиихэдэ наг шэбхэ, торф сабшалан, таряаланда үшөө ехээр гаргаха арга бии. Уһалагдадаг газар ба үтэгжүүлгэһээ абтаха ёһотой юумые хүсэдөөр абадаг болохын тула нэн түрүүлэн үтэгжүүлгээ уһалагдадаг газарта оруулха хэрэгтэй.

Һалхинай ба уһанай аюулһаа газарай гэмтэлгые хамгаалха хэрэг ургаса дээшэлүүлгэдэ һайн нүлөөтэй байха зэргэтэй. Тиибэшье, энэ асуудалда анхарал багаар хандуулагдана. Иимэ ябадалтай саашадаа тэсэжэ болохогүй.

Орооһото ургамалнуудай, илангаяа горохой, обеос ба ешмээнэй талмай бүри үргэдхэхэ талаар зохихо хэмжээн абтаха зэргэтэй. Тиимэһээ шэнэ газар элдүүрилхэ болоогдоно. Табан жэлэй туршада хамтадаа 47 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэхээр түсэблэгдэнхэй. Энэ ехэ бэшэ. Үшөө ехэ хэмжээнэй шэнэ газар ашаглалгада оруулха арга боломжо республикадамнай бии.

Ойрын 2—3 жэлэй туршада 100 мянган гектарһаа бага бэшэ талмайда горох таридаг болохо, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ зорилго табигданхай. Тиигэбэл элбэг таряа суглуулдаг, таряаланга азот ехэтэй, тэжээлээ белогоор элбэг болгожо шадаха байгаабди. Малай тэжээлдэ хэрэглэхын тула эртын ешмээнэй талмай үргэдхэхэ, мүн хартаабха, корнеплод ехээр таридаг болохо шухала. Гахайнуудые гансал талха тарянанай зүйлнүүдээр тэжээхэеэ болихо ёһотойбди.

Хартаабха хадаа баян ургаса үгэдэг, хямда, аад, ашаг үрэ ехэтэй малай тэжээлнүүдэй нэгэн болоно. Тиимэһээ ганса гахайнуудта бэшэ, мүн баһа һаамхай үнеэдтэ хартаабха үгэдэг болохо зорилго табигдана. Хонидой отара бүхэндэ дүтэхэнэ горох обёос хоёрой холисо таридаг талмайтай болохо олон жэлэй ногооной талмай улам үргэдхэхэ талаар ойрын сагта зохихо хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй. Тиимэһээ ургаса муутай сабшалангай бэлшээриин газарые һайнаар [illegible]жүүлхэ хэрэгтэй.

Тэжээл тухай хөөрэлдэхэдөө тэрэнние зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудал мартаха ёһогүйбди гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. Шэнэ табан жэлдэ тэжээл бүйлуулдаг олон тоото цех баригдаха ёһотой. Адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула тэжээлэй шанар һайжаруулха хэрэгтэй. Тиимэһээ тэжээл бэлэдхэлгын технологи һайжаруулжа, шэнэ онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

Ниитын адууһа малай тоо толгой саашадань олошоруулха асуудалда партиин обкомой хараалһан хэмжээ ябуулганууд дотор ехэ зорилгонууд табигдаһан. Энэмнай мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлжэ, энэ һалбарине ашаг үрэ ехэтэй болгохо асуудалнуудай нэгэниинь болоно. Олонхи ажахынуудта олон тоото эхэ малай жэл бүри һубайрдаг ябадалтай саашадаа яашье тэсэжэ болохогүй. Адууһа малай тоо толгой олошоруулхын тула нэн түрүүлэн эмэ тугалнуудые зүбөөр илгажа, тусхай шэглэлтэйгээр түлжүүлхэ шухала. Тиимэ шэглэлтэй тусхай ажахынуудые, фермэнүүдые эмхидхэхээр саг ерээ.

Үүлтэртэ малай тоо толгой олошоруулха асуудал тон шухалада тоологдоно. Жэшээлэн хэлэбэл, холисогүй үүлтэрэй хонидые, гахайнуудые хоёр дахин олошоруулагдахаар, симментал үүлтэрэй үнеэдэй, сагаан толгойто казах, хальмаг үүлтэрнүүдэй мяхалиг мал нилээд олон болгогдохоор түсэблэгдэнэ.

Мал ажал эрхилэлгые саашадань нарижуулан һайжаруулха талаар шэнэ табан жэл соо ехэ хүдэлмэри хэглэхэ болоно. Эндэ продукци абалгые дээшэлүүлхэһээ гадна, тэрэнэй шанарые бүри һайжаруулха, хямда сэнтэй болгохо, тэжээл ашагтайгаар хэрэглэхэ, ажал багатайгаар центнер продукци абадаг болохо тухай хэлэгдэнэ.

Республикын колхоз болон совхозуудта үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэйгээр, ажахынууд хоорондын хамжаае саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ партиин обкомой хэмжээ ябуулганууд дотор ехэ анхарал хандуулагдана. Тэдэ хэмжээ ябуулганууд КПСС-эй ЦК-гай энэ асуудалаар июниин 2-то хэблэлдэ толилогдоһон тогтоолһоо урид хараалагдаһан байбашье, энэ асуудалнуудые шата шатаар шиидхэхэ тухай партиин Центральна Комитедэй эрилтэнүүдтэй зохилдуулагдаһан байна.

Мүноо үедэ һаалиин үнеэдые 400—600 толгой малаар багтаамжатай фермэнүүдтэ байлгаха, залуу эбэртэ бодо мал ба гахайнуудые бултыень шахалгын комплекснуудта, шубуудые — фабрикануудта, тусхай ажахынуудта үсхэбэрилхэ хүдэлмэрине саашадань үргэлжэлүүлхэ болонобди. Тиихэтэеэ хамта эбэртэ бодо мал шахан таргалуулха, мүн гахайнуудые тусхай ажахынуудта, ажахынууд хоорондын нэгэдэлнүүдтэ үсхэбэрилхэ хүдэлмэрине эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ шухала.

Малай томо байрануудые, илангаяа үнеэдэй, хонидой иимэ байрануудые барилга саашадань үргэдхэхэ хэрэгтэй. Адууһа малай байрануудые барилгада бодомжотойгоор хандажа, малай урданай байрануудые һэльбэн заһабарилгада ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй. Тиигэхэ зуураа мал ажалай хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха хэрэг онсо анхарагдаха болоно. Тус асуудалаар КПСС-эй Улаан-Үдын горком, городой райкомууд, промышленна предприятинууд, энергетигүүд колхоз болон совхозуудта ехэ туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Байгаали хамгаалха хэрэгтэ хэмжээ ябуулганиуудай проект дотор ехэ анхарал хандуулагданхай. Байгаалиин баялигые зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэ хүн бүхэн хабаадаха, энэ асуудалда партийна, советскэ, ажахын органууд үдэр бүриин анхарал хандуулжа тэрэнние бүгэдэ ниитын шухала хэрэг болгон табина. Байгаали тухай асуудал ойлгууламжын хүдэлмэридэ ёһото һууряа эзэлхэ зэргэтэй.

Капитальна барилгын асуудалнууд тухай элидхэлшэ тодорхойгоор тогтон хэлэбэ. 1970—1975 онуудайхитай жэшэжэ харахада, республикын арадай ажахыда шэнэ табан жэл соо капитальна һомололго 40 процентээр ехэ болохоор түсэблэгданхай. Тэрэнэй халаһаа эхилжэ баригдажа байһан объектнуудые үргэлжэлүүлхэ, дүүргэхэ хүдэлмэридэ зорюулагдаха юм. Тиимэ [illegible] Гусиноозерскын ГРЭС, Улаан-Үдын трикотажна фабрика, «Бурсельмаш» заводой түрүүшын ээлжээн, Забайкалиин апатитай комбинат, Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай хоёрдохи ээлжээн, загаһа үсхэбэрилхэ заводууд болон бусад предприятинууд ороно.

Капитальна һомололгодо үгтэһэн мүнгэ зөөриин 35 процент шахууень предприятинуудые һэльбэн шэнэдхэхэ, саашадань үргэдхэхэ, шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангаха хэрэгтэ зорюулагдаха юм. Тиимэ предприятинуудай тоодо Зэдын вольфрам-молибденэй, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадууд, Улаан-Үдын «Теплоприбор», «Электромашина», локомотив-вагон заһабарилгын, судна бүтээлгын, Тимлюйн цементын ба асбоцементын зүйлнүүдэй заводууд, Улаан-Үдын ТЭЦ, ой модоной, түлишын, нюһагай ба эдеэ хоолой промышленностиин хэдэн предприятинууд, мүн барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинууд оролсоно.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 1976—1980 онуудта капитальна һомололгоһоо 0,5 миллиардһаа үлүү түхэриг гаргашалагдаха юм. Энэнь үнгэрэгшэ табан жэлэйхиһээ 20 процентээр ехэ болоно. Адууһа малай томо комплекснуудые барилгада, газар таряаланган үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэридэ, шэнэ техникэ худалдажа абалгада энэнь хэрэглэгдэхэ байна.

Арбадахи табан жэлдэ республика доторнай гэр байранууд, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые барилгын хэмжээн урданайхиһаа нилээд ехэ болохоор түсэблэгдэнхэй.

Юһэдэхи табан жэлэйхитэй сасуулжа харабал, республика дотор барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн 1,5 дахин ехэ болгогдохо юм. Тиимэһээ барилгын эмхинүүд түрүүшын жэлһээ хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэхэ асуудалда онсо анхарха зэргэтэй. Тиигэхэ зуураа барилгын хэмжээнэй бүхы ургалта ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаха ёһотой гэһэн партийна съездын шиидхэбэрине ходо һанажа ябаха хэрэгтэй. Ушар иимэһээ барилгын ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха, ажалай эмхидхэл нарижуулан һайжаруулха, ажахын тоосоо болон бригадна арга үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаха ёһотой болоно.

— Энэ жэлэй түрүүшын 5 һарын ажалай дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, барилгын олохон организацинууд ажалаа биратайгаар эмхидхээгүй гээд тэмдэглэмээр, — гэжэ нүхэр Модогоев хэлэбэ. — Буряадай, Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын управленинүүд, «Бурятцелинстрой» трест ажал ябуулгаяа шэнэдхэн хубилганагүй, мүнөөдэрэй эрилтэһээ гээгдэжэ ябана.

Барилгын организацинуудта материальна хэрэгсэлнүүдые, илангаяа ажалшадай хүсэ шадалые һайнаар хэрэглэхэ эрилтэ мүнөө табигдана. Буряадай барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэд дуталдана гэһэн шалтаг ходо баридаг заншалтай болошоо. Гэбэшье ажалай биратайгаар эмхидхэгдээгүйһөө, барилгын материалнуудаар хангалтагүй хангагдаһанһаа, түхеэрэлгэнүүдэй бэлэн бэшэ байдагһаа болоходо, барилгын талмай бүхэндэ шахуу ажалай ехэ саг миинтэ хосорно. Хүдэлмэришэдэй дуталдажа байбашье, барилгын хүндэ ажал оньһожоруулха талаар зохихо хэмжээн абтанагүй. Барилгада хүдэлдэг ажалшадай хахадһаа олонхинь ажалаа бар хүсөөр бүтээдэг байха юм.

Барилгын индустриин предприятинуудай, кирпичын заводуудай коллективүүдэй муугаар хүдэлһэнһөө болоходо, олонхи шэнэ барилганууд унжагайруулагдана. Тиимэһээ барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинуудай ажалые һайжаруулха асуудал тон шухалада тоологдоно.

Табан жэлэй туршада гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай розничнэ эрьесэ 30 процентээр, тэрэ тоодо ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта — 18 процентээр ехэ болгогдохоор түсэблэгдөө. Энэмнай республикын предприятинуудта арад зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэгээр үйлэдбэрилэн гаргаха эрилтэ табина гээшэ. Мүн тиихэдэ магазинуудай, столовонуудай, кафенүүдэй тоо олошоруулагдаха ёһотой. 1975 онойхитой сасуулан харахада, ажалшадай ажаһуудалан хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн 44 процентһээ бага бэшээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 58—60 процентээр дээшэлхээр түсэблэгдөө.

Шэнэ табан жэлдэ хүүгэдэй эмхи зургаануудай тоо 1975 ондо бии байһанһаа 33 процентээр олошорхо юм. Тиимэһээ үнгэрэгшэ табан жэлэйхитэй жэшэжэ харахада, 3 дахин олон саад болон яслинууд ашаглалгада оруулагдаха болоно. Юһэдэхи табан жэлэйхиһээ 74 процентээр олон юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд, 80 процентээр олон больницанууд ашаглагдажа эхилхэ ёһотой.

1975 онойхитой сасуулан харабал, гэр байрануудые барилга 68,7 процентээр, тэрэ тоодо городуудта — 83 процентээр ехэ болохо юм. Болбосон түхэлтэй гэр байранууд олоор баригдаха. Клуб болон соёлой байшангуудай, библиотекэнүүдэй, кинохеэрэлгэнүүдэй тоо улам олошорхо ёһотой. Ажалшадые соёлой, медицинын, худалдаа наймаанай ба ажаһуудалай талаар хангаха хүдэлмэриин шанар һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагданхай.

Эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүд

Арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула партийна организацинуудай ябуулдаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэрине саашадаа улам һайжаруулха хэрэгтэй болоно. Партийна хүдэлмэрине научна үндэһэ һуури дээрэ, шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэн эрхилхэ, кадрнуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэрине һайжаруулха, мүн партийна, советскэ, ажахын органуудай ажалда ленинскэ ёһо гурим нэбтэрүүлхэ талаар КПСС-эй XXV съездын заабаринуудые бэелүүлхэ хэмжээнүүд хараалагданхай.

Хүн зонние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ комплексноор хандалга — үзэл сурталай-политическэ, ажалай болон гурим заншалай хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине бата бэхи холбоотойгоор ябуулга хадаа үзэл сурталай хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ гол үндэһэ һууринь болохо ёһотой гэһэн съездын заабаринууд мүн лэ хараада абтаһан байна.

Арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхэ, ажалшадые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ талаар республикын партийна эхин организацинууд, КПСС-эй райкомууд эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин һайн дүршэлтэй болонхой гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Шэнэ табан жэлэй ехэ ба орёо зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула тэрэ дүн дүршэлөө үргэнөөр хэрэглэжэ, саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэй болоно. КПСС-эй райкомуудай, партийна зарим организацинуудай ажалай онол аргые нарижуулан һайжаруулха тухай асуудалнууд партиин обкомой пленумүүдэй, бюронуудай үзэмжэдэ табигдажа байхаар түсэблэгдөө. Тиигэбэл һайн дүн дүршэлөө согсолон, дутагдалнуудаа сасоонь элирүүлэн усадхаха арга боломжотой болохоорди.

Үйлэдбэри дээрэ коммунистнуудай үүргые дээшэлүүлхын тула тэдэнэй эдэбхи болон үүсхэлые саашадаа улам бадаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулагдаха ёһотой. Коммунистнуудай абаһан уялгануудаа хэр зэргээр дүүргэжэ байһаниие партийна организацинууд саг үргэлжэ шэнжэлжэ, табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ тэдэнэй оруулха хубитые тодорхойлжо байха зэргэтэй. Үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлэн һайжаруулжа, цех болон халаануудта, бригада ба фермэнүүдтэ партийна бүлэгүүдые эмхидхэхэ шухала. Түсэб болон уялгануудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ коллективүүдэй хүсэ шадалые элсүүлхэ хэрэг партийна бүлэгүүдэй гол зорилго болохо ёһотой.

Партиин кадрова политикын асуудалнуудые КПСС-эй XXV съезд хаража үзөөд, энэ хүдэлмэрине саашадань һайжаруулха холын хараатай зорилгонуудые тодорхойлһон байна. Партийна, советскэ, ажахын хүтэлбэрилхы кадрнуудай шэнжэ шанар һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд һайжараа, мүн республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудта мэргэжэл һайнтай хүнүүд олошороо. Манай кадрнуудай диилэнхи олонхинь дүн дүршэлөө баяжуулжа, даалгагдаһан ажалаа урагшатайгаар ударидан хүтэлбэрилнэ.

Гэхэтэй хамта кадрнуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэридэ үшөө дутагдалнууд дайралдаһаар. Тиимэһээ кадрнуудые зүбөөр шэлэн табиха, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэрине саашадань һайжаруулха, хүтэлбэрилхы тушаалнуудта дэбжүүлэгдэхэ хүнүүдые бэлдэхэ ёһотой болонобди.

Абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгалга хадаа эмхидхэлэй хүдэлмэриин шухала нэгэ хубинь болоно. Энэ хүдэлмэри хадаа шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгые саашадань хүгжөөлгэтэй нягта холбоотой, хүтэлбэрилхы кадрнуудай харюусалга дээшэлүүлгэтэй тон ехэ барисаатай байха ёһотой. Дутагдалнууд болон зэмэтэй хүнүүдтэй эбсэнги байха хэрэг саашадаа усадхагдаха ёһотой. Хэһэн юумэеэ дэмы гүүр сэгнэхэ, дээрэлхүү гаргаха, шүүмжэлэлдэ бури сэгнэлтэ үгэхэ ябадалнууд партийна комитедүүд эхин организацинуудай зүгһөө эрид шангаар шүүмжэлэгдэхэ зэргэтэй.

Гүрэнэй ба ниитын организацинуудые партиин зүгһөө хүтэлбэрилгые һайжаруулха тухай

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ гүрэнэй ба ниитын организацинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Гүрэнэй органуудай ба ниитын эмхинүүдэй эдэбхиие али болохоор хүгжөөжэ, тэдэнэй үүсхэлые урмашуулжа байха хэрэг партийна органуудай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ партиин съезд дээрэ хэлэгдэһэн байна. Партиин эдэ заабаринуудые бэелүүлэн, соведүүдэй, профсоюзай, комсомолой болон бусад ниитын организацинуудай хүдэлмэрине партиин зүгһөө улам һайнаар хүтэлбэрилхэ болонобди.

Соведүүдэй хүдэлмэрине партийна органуудай зүгһөө саг үргэлжэ һайнаар хүтэлбэрилжэ, тэдэнэй эдэбхиие дэмжэжэ байһан газарта нютагай Соведүүд ба тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд эдэбхитэйгээр, оролдосо ехэтэйгээр ажалладаг байха юм. Һүүлэй үедэ Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэри нилээд һайжараа. Гэхэтэй хамта, Соведүүдэй үүргые доошонь дарадаг, тэдэнэй ажал ябуулгада анхардаггүй ябадал ушарһаар байна.

Жэшээлэн хэлэбэл, Хойто-Байгалай аймагай нютагай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, мүн аймгүйсэдком социально-экономическа шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсахаяа болишонхой шахуу. Соведүүдэй сессинүүд, гүйсэдкомой заседанинууд саг болзортоо заргагдадаг байбашье, шухала бэшэ асуудалнууд муу бэлдэлгэтэйгээр харагдадаг байха юм. Энээндэ КПСС-эй Хойто-Байгалай райком сэхэ зэмэтэй гэжэ партиин обкомой бюро зааха баатан болоһон байна.

Министерствэнүүд болон управленинүүдэй, албан зургаануудай хүдэлмэрине гүнзэгыгөөр шудалжа, жэжэ асуудалда тэдэнэй анхарал ехээр хандуулангүй, эдэбхи үүсхэлыень хүгжөөн бадаруулжа, нютагай Соведүүдэй ажалай һайн дүй дүршэлые согсолжо, үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ партийна органууд, тэрэ тоодо КПСС-эй обком, тэрэнэй секретарьнар болон таһагууд саг үргэлжын анхарал хандуулха зэргэтэй болоно. Мүн тиихэдэ профсоюзай организацинуудай хүдэлмэрине партийна органуудай зүгһөө һайнаар хүтэлбэрилхэ хэрэгтэй. Ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэжэ, тэрэнние һайнаар хүтэлбэрилхэ хэрэг профсоюзай организацинуудай нангин уялга байха ёһотой.

Комсомолой организацинуудай хүдэлмэрине партийна органуудай зүгһөө мүн лэ һайнаар хүтэлбэрилхэ эрилтэ табигданхай. Республикын экономикын бүхы баринуудта, илангаяа мышленностьда залуушуул улам олоор хүдэлдэг но, үшөө олон болохоор леэгдэнэ. БАМ-ай, Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгануудта ондоо областьнуудһаа залуушуул олон ерэнэ. Тиимэһээ ВЛКСМ-эй обком болон райкомууд, комсомолой эхин организацинууд дууд болон хүдөө нютагта ажалладаг залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэреэ улам һайжаруулжа, тэдэнэй залиршагүй зоригые зүб харгыгаар хүтэлбэрилхэ ёһотой. Шэнэ һайн үүсхэлнүүдые манай сомол гаргадаг байгаа, шадаашье тиимэ байха сомолшууд болон залуушуулай тэрэ үүсхэлые саг дэмжэжэ, улам хүгжөөхэ хэрэгтэй бшуу. Энээн партийна организаци үргэлжэ бодомжолжо үүргэтэй.

Үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд

Партиин XXV съездын материалнуудые олониитэдэ тайлбарилан ойлгуулха хэрэг партийна эхин организацинуудай шухала зорилго болоно. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ажалай шанар һайжаруулха хэрэг ехэ оро ноймнай экономикын саашадахи хүгжэлтын, арад зоной һуудал байдалые һайжаруулгын үндэһэ һуури болоно гэжэ хүн бүхэндэ ойлгуулха хэрэг тон ехэ удха шанартай. Кадрнуудай экономическа һуралсалда КПСС-эй съезд тон ехэ анхарал хандуулһан байна. Тиимэһээ энэ асуудал партийна организацинуудай саг үргэлжын анхаралда байха зэргэтэй.

Үзэл сурталай хүдэлмэрине саашадань нарижуулан һайжаруулха, идеологическа хүдэлмэрилэгшэдые зүбөөр шэлэн табижа, тэдэнэй һуралсал болон мэргэжэлые дээшэлүүлхэ асуудалнуудта партиин обкомой хэмжээ ябуулганууд дотор ехэ анхарал хандуулагдаа. Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ажалшадай коллективүүдэй үүргые саашадань дээшэлүүлхэ хэрэг тон шухала. Энэмнай үзэл сурталай хүдэлмэриин гол асуудалнуудай нэгэниинь болоно. Имагтал ажалшадай коллективүүдтэ хүнүүдые эбтэй эетэйгээр, урдахи зорилгоёо зүбөөр ойлгодогоор, бэе бэедээ туһалхаар бэлэн байдагаар хүмүүжүүлхэ арга боломжо бии хаюм. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ажалай шанар һайжаруулха хэрэг хүн бүхэнһөө дулдыдаха ёһотой гэжэ имагтал ажалшадай коллективүүдтэ хүнүүд ойлгодог болохо ёһотой бшуу.

Соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, зохёохы ажалтанай холбоонуудай, «Знание» бүлгэмэй, хэблэлэй, радио-дамжуулгын болон телевидениин хүдэлмэрине саашадань һайжаруулһанһаа үзэл сурталай хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриин хэмжээн, мүн ашаг үрыень дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Эдэ бүгэдэ партиин обкомой тодорхойлһон хэмжээ ябуулганууд соо хараалагдаһан байна.

Партиин обкомой пропаганда ба агитациин таһаг бусад таһагуудтай, үзэл сурталай эмхи зургаануудтай хамта хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин комплексно түсэб мүнөө зохёожо байна. Тэрэ түсэбтэнь үзэл сурталай хүмүүжүүлгын, ниигэ-политическэ хүдэлмэриин бүхы арга боломжонууд тодорхойлогдожо, партийна съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан хэмжээнүүд хараалагдаха зэргэтэй. Һайн түсэб зохёохо хэрэг шухалада тоологдоно. Теэд тэрэ түсэбөө бодото дээрэнь бэелүүлгэ гээшэ бүри ехэ удха шанартай бшуу.

***

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринууд хэр зэргэ дүүргэгдэнэб, тэрэ тоодо үнгэрһэн табан һарын туршада республикын промышленность болон транспорт, хүдөө ажахы, капитальна барилга ямараар хүгжөөгдөөб гэжэ элидхэлшэ тобшохоноор тогтон хэлэбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо республикын промышленность валовой продукци гаргаха, худалдаха түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Түрүүшын дүрбэн һарада продукци худалдаха түсэб 102 процент дүүргэгдэжэ, даабаринаа үлүү 7 миллион 600 мянган түхэригэй продукци худалдагдаһан байгаа. Гүрүүн тооложо үзэһэнэй ёһоор табан һарын түсэб мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдэхээр байсаагдана.

Хамта дээрэ бараг һайн дүнгүүдтэй байбашье, зарим предприятинууд түсэбтэ даабаряа дүүргэнэгүй. Жэшээлбэл, түрүүшын дүрбэн һарын түсэбые 27 предприяти гэхэ гү, али бүхы предприятинуудай 14 процентнь дүүргээгүй юм. Тэдэ предприятинууд 1,3 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө [illegible] худалдаа. Тэдэнэй тоодо Улаан-Үдын кондитерска фабрика, Таловскын түмэрбетон конструкцинуудай завод, «Бурятжелезобетон» нэгэдэлэй хоёр предприяти, мелькомбинат, Ивалгын кондитерска, Улаан-Үдын һэеы гуталай фабриканууд, мүн «Сельхозтехника» нэгэдэлэй аймагуудай хэдэн отделени, лесхозууд, тоһоной заводууд оролсоно.

Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организацинуудай ажалаа хангалтагүйгөөр эмхидхэһэнһээл иимэ дутагдал гараһан гээшэ. Хэрбээ предприятинуудай, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэрине партиин райкомуудай нарин нягтаар хинан шалгажа байгаа һаа, иимэ дутагдалнууд усадхагдаһан байха зэргэтэй һэн.

Зарим предприятинуудта хүдэлдэг хүнүүдэй тоо түсэбөөр хараалагдаһанһаа үлүү болоһон ушарые анхаранги байжа болохогүй. Тиимэһээ энэ жэлэй түрүүшын дүрбэн һарада хүн бүхэнэй ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа зарим тэды дээгүүр байбашье, нёдондоной энэ үеынхиһөө доогуур байха юм. Илангаяа «Бурятэнерго» управлениин предприятинуудта, Бага-Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй уурхайда, «Татарский ключ» гэжэ карьертэ, Байгалай модоной баазада, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй предприятинуудта ажалай бүтээсэ удаан дээшэлүүлэгдэнэ. Тиимэһээ партиин райкомууд, партийна эхин организацинууд, партиин обкомой секретарьнар болон зохихо таһагууд, республикын Министрнүүдэй Совет предприяти бүхэнэй ажабайдалые анхаралтайгаар шэнжэлжэ, дутагдалнуудыень усадхаха талаар эрид хэмжээ абаха болоно.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн 5 һара соо нилээд дээшэлбэшье, Буряадай барилгын управлениин зарим предприятинууд түсэбтэ даабаряа дүүргээгүй байха юм. Тиимэһээ капитальна барилгада КПСС-эй райкомууд, партийна эхин организацинууд саг үргэлжын анхарал хандуулха зэргэтэй.

Хүдөө ажахы тухай элидхэлшэ хэлэхэ зуураа энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ олонхи
аймагуудта, колхоз ба
зуудта хүндэ хүшэр эрх
далда үнгэрөө гэжэ
лэбэ. Адууһа малай тоо
гой олошоржо байбашье,
рим аймагуудта тэжээл
гаар бэлэдхэгдэһэн
Олохон ажахынуудта
мал, илангаяа хонид
үедөө хүсэ шадалаа
байшоо. Эдэ бүгэдэ
гые бүри бэрхэшээлтэ
гоһон байха юм. Ти
мал ажалые саашадань
жөөхэ талаар мүнөө
луулагдашагүй хэмж
дые абаха хэрэгтэй.

Зунай элдин сагта
малай бэлшээрине
эмхидхэжэ, һайнаар
луулха, һү һаалииень
лүүлхэ талаар эрид
нүүд абтаха зэргэтэй.
тиихэдэ бүхы түрэлэй
мал саг соонь ороондо
ха хэрэгтэ саг үргэлж
харагдаха болоно.

1976—1977 онуудай
жэлгын үедэ адууһа
тэжээлээр гүйсэд
тула мүнөөнһөө эхил
жээл үйлэдбэрилгые
болгохо шухала хэм
дые абаха асуудал
тийна организаци
партиин райкомууд
хиналтада табигдаха

Мүн тиихэдэ һү
рилхэ талаар ушарһан
лээ усадхахын тула
дай, һаалишадай
хидхэлэй болон
жын хүдэмэри
ябуулжа, социалис
ёһотоор эмхидхэхэ
Мүнөө хүдөө ажахы
лай халуун хаһа ер
Ойрын үдэрнүүдтэ
хүдэлмэри дүүргэжэ
сын хойноһоо ёһот
һа эмхидхэхэ, урга
гада эртээнһээ һай
дэхэ хэрэгтэй. Тии
раа мал ажалда
һуладуулжа огто

Эндэ хэлэгдэһэн
шухала зорилгон
жалтатайгаар дүүр
тэ областной парти
низаци бүхы хүсэ
элсүүлхэ байха гэж
байһанаа нүхэр
элидхэлэйнгээ
тэмдэглэбэ.

ЭМХИДХЭЛЭЙ-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД ТУХАЙ

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэгшэдэй түрүүн КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь **С. В. Ангапов** үгэ абаба. Городой партийна организациин эмхидхэлэй ба политическэ бүхы хүдэлмэри партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые, арбадахи табан жэлэй зорилгонуудые бэелүүлхэдэ зорюулагдана. 1975 онтой сасуулхада промышленностиин продукци 38,3 процентээр ехэ болгохоор хараалагдана. Табан жэлэй нюурта ажалай бүтээсэ 28,3 процентээр дээшэлхэ байна, тиимэһээ промышленностиин продукциин 80,5 процент үйлэдбэриин үргалтаар бэелүүлэгдэхэ болоно.

[illegible]

бэ. Ажалшадые үзэл бодолой талаар хүмүүжүүлгэдэ политическэ һуралсал гол һуури эзэлдэг байна. Энэ талаар хэгдэжэ байһан хүдэлмэри тухайда үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Социалис мүрысөөн хадаа ажалдал коммунис ёһоор хандахаар хүмүүжүүлгэдэ ехэ һуури эзэлдэг гэжэ слашань оратор тэмдэглэбэ. Мүн гурим заншалай хүмүүжүүлгэдэ ехэ һаналаа табиха шухала гэжэ нүхэр Ангапов хэлэбэ.

— Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даалгабаринуудые бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганууд зохёогдоод, бэелүүлэгдэжэ байна, — гээд КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой нэгэдэхи секретарь **К. К. Шомоев** мэдүүлээ. Энэ хэрэгтээ ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушарнабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ, урда жэлнүүдтэл адли манай аймагай олонхи ажахынууд ган гасуурта дайрагдаа. Энэ шалтагаанһаа боложо, хараалһанай зэргээр тариа үбһэ тэжээл абажа шадагдаагүй. Ушар иимэһээ партиин райком, колхозууд болон совхозуудай партийна организацинууд зохихо хэмжээнүүдые абаһан байна. Энээнэй ашаар аймаг гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээ. Хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 8 мянган центнер һү худалдаа. Үхэрэй тоо 4 процентээр олошороо.

Байгша оной үлэһэн һаранuудта мал ажалһаа абтадаг продукци худалдаха, малай, тоо олошоруулха уялгаяа бэелүүлхэ хэмжээнүүдые абаха байнабди. Колхозууд болон совхозуудта һү һаалиие элбэгжүүлхэ хэмжээнүүд абтажа байна.

Энэ хабартаа бороо ороогүй. Тиимэһээ ногоон мүртэй ургангүй. Хонидто ехэ бэрхэшээлтэй болоод байна. Хабарай хара һалхи хүйтэн дэ хонид тураа. Үхөөшье. Зунай бэлшээри һайнаар эмхидхэхэ, хонидой үрэжүүлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхын тулада хэмжээнүүд абтажа байна.

Механизаторнууд хабарай тарилга түгэсхэжэ байна. Энэ жэлдэ газар тараалангай культура дээшэлээ гэжэ харагдана. Полинуудые шанарай тэмдэгтэй болгохын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөн энээндэ түлхисэ болоо. Энэ жэлдэ нийтын мал ажалда хүсэд хүрэхэ тэжээлэй бааза байгуулха хэрэгтэй зохилдуулан тарилга хэгдэһэн байна. 2750 гектараар тарилга үргэдхэгдөө. Хартаабха ехээр тарилгдаа. Нёдондо жэлэйнһээ һуралгүй ехээр нютагай ба минеральна үтэгжүүлгэ хүрьһэндэ оруулагдаа. 22.5 мянган гектарта үтэгжүүлгэ оруулалсаһан ороохото ургамал таригдаа. һалхи, уһанһаа газарай хүрьһэнэй нураха ябадалтай тэмсэхэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Сабшалан дээрэ горитой хүдэлмэри хэгдээ.

Энэ жэлдэ тараанай бараг ургаса абтаха гэжэ хүлеэхээр. Теэд сагай уларил ехэл түхэлгүй байна даа. Газарай хүрьһэн хуурай. Тиимэһээ нюниин эсэс багаар, июлиин эхээр 1,5—2мянган гектарта нэгэ жэлэй ногоо тариха гэжэ бодонобди.

Шэнэ табан жэлэй түсэб дүүргэхын тулада хэмжээ ябуулганууд зохёогдоод, колхозууд болон совхозуудта промышленностиин, транспортын, барилгын коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Жэшээнь, «Маяк» колхозой правлени партийна организаци тиимэ хэмжээнүүдые зохёогоо. Үнгэрэгшэ табан жэлтэй жэшэхэдэ, эдэнэр тарян 25, хартаабха 21, огородой эдеэ 20, мяха 13, һү 18, ноохо 22 процентээр ехэдхэхээр хараалнад. Түсэбһөө гадуур хүдөө ажахын продукци худалдаха хэмжээн тодорхойлогдонхой. Ажахые томодхожо, мэргэжүүлһэнэй ажахы хоорондын хамжаанда хабаадаһанай, мүн социально-культурно хүгжэлтын зорилгонуудые бэелүүлһэнэй, парти доторой хүдэлмэри шангадхаһанан ашаар тариалан болон сабшаланган ургаса дээшэлүүлхэ, малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд эдээн соонь хараалагданхай. Аймагай бүхы колхозууд болон совхозууд табан жэлэй түсэб дүүргэхэ хэмжээ ябуулганууды зохёогоо.

Арбадахи табан жэлдэ манай аймагай хүдөө ажахы улам хүгжэхэ юм. Урда тээхи табан жэлтэй сасуулбал, энэ табан жэлдэ тарян 80, хартаабха 10, огородой эдеэн 53,4, һүн 13,3, мяхан 11, ноохон 15,4, үнд:гэн — 40 процентээр ехээр бэлэдхэгдэхэ хараатай юм. Ургамалнуудые зүбөөр шэлэжэ тариһанай, ургасыень дээшэлүүлһэнэй ашаар, малай тоо толгой олошоруулһанай, ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэй ашаар иимэ үрэ дүн туйлагдаха ёһотой. Энэмнай хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ юм. Газар тараалангай культура дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ һанал табигдаха. Колхоз, совхозууд шэнэ техникээр зэбсэгжүүлэгдэхэ, үйлэдбэриин ажахы һайжаруулагдаха, шэнэ сортнууд нэбтэрүүлэгдэхэ, 2500 гектар шэнэ газар элдүүридэ оруулагдаха болоно. Минеральна үтэгжүүлгэ ехээр абтаха, 1980 ондо 26 мянган тонно хүрэтэр иимэ үтэгжүүлгэ абтаха байна.

Ажахы хоорондын хамжаанай үндэһөөр мэргэжүүлхэ, томодхохо хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Энэ асуудалаар һая гараһан КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые халуунаар угтаабди. Аймаг дотор энэ талаар зарим дүршэл бии болонхой гээшэ. Энэ табан жэлдэ гансал Сотниковой шубуунай фабрика үндэгэ гаргадаг болохо «Маяк», «Искра». Ленинэй нэрэмжэтэ, «Дружба», «Советская Россия» колхозууд гахайнуудые. «Южный» гэжэ томодхогдоһон ажахыда дамжуулдаг байха. Ажахы хоорондын энэ комплекс мүнөө жэлдэ ашаглалгада орохо, жэлдэ 24 мянган гахай шахадаг байха. Энээнэй ашаар аймаг гахайн мяха 3 дахин ехээр абадаг болохо юм.

Хонидой ноохо, мяха ехээр абахын тулада хүдэлмэри ябуулагдаха, һү һаалиин талаар мүн лэ томо комплекснууд «Искра», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта. Ивалгын туршалгын ажахыда бии юм. Энэ жэлдэ хэдэ хэдэн колхозуудта томодхогдоһон фермэнүүд ашаглалгада үгтэхэ, баригдажашье байһануудынь бии. һүрэг нэмэнэ 2500 эмэ буруу жэлдээ томо болгохо Ивалгадахи комплексын түрүүшын ээлжээн 1977 ондо ашаглалгада оруулагдаха юм.

Бүхэсоюзна габшагай барилга — Гусиноозерско ГРЭС-эй мүн бүхы дээрээ капитальна барилгын үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэжэ байһан тухайда КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь **М. Ж. Шагдаров** хэлэбэ. Байгша оной дүрбэ һара соо промышленна 15 предприятиин 13-нинь түсэбтэ даалгабаряа, социалис уялгануудаа дүүргээ. 500 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур худалдагдаа. Барилгын 7 организациин 5-нинь түсэбөө дүүргээ.

Барилгын дэлисые иимэ тоонууд харуулна. Наймадахи табан жэлдэ 39,5 миллион түхэриг, юһэдэхи табан жэлдэ 81,2 миллион түхэриг барилгада һомологдоһон байгаа һаа, арбадахи табан жэлдэ 200 миллион түхэриг болохо. Гусиноозерско түлишэ-энергетическэ комплекс партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тулада партиин райкомой эрхилхэ хүдэлмэри соо гол һуури эзэлнэ. Жэлдээ 3 миллион тонно шулуу нүүрһэ үгэхэ Холбоолжоной уурхайе, 1 миллион 200 мянган киловатт хүсэтэй Гусиноозерско ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээе ашаглалгада оруулхын тулада ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. ГРЭС-эй барилгын управлениин коллектив һүүлэй жэлнүүд соо түрүүшынгээ барилга хабсаралгын хүдэлмэриин энэ жэлэй 4 һарын түсэб дүүргээд, мүнөө жэгдээр хүдэлжэ байна.

Шэнэ табан жэлэй туршада аймаг дотор он доошье ехэ барилга хэгдэхээр хараалагдана. Нигэжэ манай город промышленна ехэ индустритай город болохо юм. Тиимэһээ Гусиноозерск городые областиин зиндаанай болгохоор саг тулаа гэжэ һанагдана. Иимэ асуудал хаража үзэхыень республикын правительствые гуйжа байнабди.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалаар нийтын мэлдэ хүрэхэ хэмжээтэй тэжээл бэлэдхэхэ тухай оратор тогтобо. Тариалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан тухай, гаашадал, ябуулагдаха тухай нүхэр Шагдаров хэлэбэ. Химии ехээр хэрэглэжэ, мелиораци эрхилжэ, үбһэ тэжээл хүрэхэ хэмжээтэйгээр бэлэдхэхэ асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой. Тариалан, сабшалан дээрэ аммиагай уһа хэрэглэхэ болонобди. «Сельхозтехникын аймагтахи зурганда иимэ уһа газарай хүрьһэндэ оруулха тусхай отряд хүдэлдэг, мүн түмэр харгы шадарай ажахынуудта мүн лэ иимэ отрядууд бии юм. Теэд оройдоол 1602 гектарта иимэ үтэгжүүлгэ оруулагдаад байна. Ямар бэрхэшээл эндэ тохёолдоноб гэхэдэ аммиагай уһа зөөхэ тусхай машина яяр үсөөн. Сэлэнгэ-Дүүмэ тосхондо минеральна үтэгжүүлгын аймаг хоорондын бааза байгуулха хэрэг унжагайрна. Мелиораци үргэнөөр ябуулха арга боломжо манда бии гээшэ. «Эрдэм» колхозой газар дээрэ Обом-Түхэмэй уһалууриин системэ бариха проект мелиораци ба уһанай ажахын министерствэдэ мүнөөшье болотор харагдаагүй байһаар.

Энэ табан жэлэй туршада уһалууриин олон системэ баригдаха, хуушан системэнүүдые үргэдхэн шэнэдхэхэ 8 миллион гаран түхэригэй хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. **Нигэжэ байхадаа, ехэ ажал хэгдэхэ байна. Хүдөө ажахын мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэнүүд эдээнэй шиидхэхэ хэрэгтээмнай туһалха бээз гэжэ найдагдана.**

Табан жэлэй түсэб дүүргэхэ талаар хараалагдаһан хэмжээнүүд соо партийна, политическэ хүдэлмэри хараалагдана. Партиин XXV съездын материалнуудые шудалха хүдэлмэри ябуулагдана.

Партиин XXV съездын материалнуудые тайлбарилха хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан тухайда КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша **М. М. Гаськов** тогтожо хэлэбэ. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнүүд семинарнууд үнгэргэгдэһэн байна. Съездын материалнуудые тайлбарилхын тулада аймагуудай түб һууринуудта, томо томо тосхонуудта 240 лектори нээгдэнхэй. Политическэ, экономическа һуралсалан бүхы шатануудта съездын материалнуудые шудалһан байна.

Съездын документнүүд буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ гаранхай, газетэнүүдтэ, телевидени, радиодо шэнэ гарпагууд бии болгогдонхой. КПСС-эй обкомой, райкомуудай пропагандистнарай бүлэгүүд ажалшадай коллективүүдтэ хүдэлөө. Эдэ бүгэдэн хадаа тайлбарилгын хүдэлмэриин зүбхэн лэ эхин болоно. Коллектив бүхэндэ энэ хүдэлмэриие, гү н гүнзэгыгөөр яоуулжа, коммунист бүхэндэ, хүн бүхэндэ съездын документнүүдые ойлгуулха ёһотойбди. Теэд манай хэжэ байһан ажал энэ эрилтэдэ харюусажа шаданагүй. Улаан-Үдэ городой, Хэжэнгын, Яруунын, Улаан-Үдын аймагуудай зарим организацинуудта XXV съездын материалнуудые халирхайгаар шудалха ушар үзэгдэнэ. Хүртэйн леспромхоздо, Нарһатын совхоздо, Хэжэнгын рудоуправлениин СМУ-да иимэ дутагдалнууд бии байна.

Теориин асуудалнууд бодото бандалтай, экономическа политикын асуудалнууд коллективүүдэй бэелүүлжэ байгаа зорилгонуудтай мүсэ холбогдоно. Ушар иимэһээ хүтэлбэрилхы тушаалтад болон мэргэжэлтэдэй пропагандын хүдэлмэридэ хабаадаха гэшэ ехэ удха шанартай болоно. Бүхы дээрэнь хараха болоо һаа, хүтэлбэрилэгшэдэй үзэл сурталай хүдэлмэридэ олоороо хабаададаг болоһые тэмдэглэлтэй. Предприяти, колхозуудай зүүн гаран хүтэлбэрилэгшэд пропагандистаар, 4500 мэргэжэлтэд политинформатор агитатораар хүдэлнэ. Гэбэшье зарим хүтэлбэрилэгшэд съездын материалые тайлбарилгада муусa хабаадана Тээсгэн КПСС-эй обкомой бюро дээрэ партиин Прибайкалиин райкомой тоосоо шагнахада, иимэ дутагдалнууд тэмдэглэгдээ һэн.

Загарайн аймагай хүтэлбэрилхы тушаалтадтай пая хэлэлдэгдэһэн байна. Гиин аймагай гүйсэдкомой таһагуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын управлениин ахамад мэргэжэлтэд съездын темээр нэгэшье элидхэл хэлээгүй байшоо.

Манай обществодо экономикын ажахын асуудалнууд үзэл бодолой хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор шиидхэгдэдэг юм. Партиин үзэл сурталай, политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһанай ашаар юһэдэхи табан жэлдэ экономико ба культура хүгжөөлгэдэ ехэ амжалтанууд туйлагдаһан [illegible]. Коммунис байгуулалтын дэлисэ улам үргэдэнэ, социально-экономическа эрхэ байдал ходо шэнэдхэгдэнэ. улас түрын оршондо үзэл сурталай тэмсэл шангадана. Энэ ушар хадаа үзэл сурталай хүдэлмэри улам һайжаруулха эрилтэ табина. Сурталай бодолой-политическэ, ажалай, правственна хүмүүжүүлгые зохилдуулан ябуулха эрилтэ съезд табиһан байна. Партийна олон комитедүүд үзэл сурталай хүдэлмэриие нэгэ гурнмтайгаар, суртал бодолой бүхы зэбсэгүүдые зохилдуулан, нийтын бүхы организацинуудые хоорондонь тааралдуулжа ябуулдаг болоо. Авиационно. прибор бүтээлгын, Тимлюйн цементын заводуудай, нарин сэмбын комочнадан, Шулуутайн леспромхозой, Борьёогой, Хяагтын совхозуудай Түнхэнэй Ленинэй, Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд болон бусадай ажалта өөрөө ерээгүй. Үйлэдбэри ударидаха хэрэгые хүмүүжүүлгын хүдэлмэритэй зохилдуулан ябуулһанай ашаар иимэ амжалта туйлагдаа юм.

Олон газарта, городой, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Хяагтын аймагуудай партийна организацинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри аша үрэ багатан байһаар. Хяагтын аймагай Алтайн совхозой Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой партийна организацинуудай хүдэлмэриие нүхэр Гаськов таһа шүүмжэлбэ.

Мухар-Шэбэрэй аймагай. «Искра» колхозой эхамад агроном **И. М. Козлов** шэнэ табан жэлдэ тараанай ургамал дээшэлүүлхын тула эрхилжэ байгаа хүдэлмэри тухайдаа тогтобо. Энэ табан жэлэй туршада жэлдээ дундаар 112000 центнер тараа хураадаг болохо (9-дэхи 5 жэлдэ 98000 центнер байгаа) зорилго табигдана. Энээниие туйлахын тулада севооборот нэбтэрүүлхэ, 1979 он болотор «Бурятская-34» гэжэ ургаса ехэтэй сортын шэнисэ таридаг болохо. Мүн агротехническэ бусад хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байһан тухайдаа оратор мэдүүлээ. Үрэһэнтэй хамта минеральна үтэгжүүлгэ оруулалсан тарилга хэжэ туршанабди. Гектар бүриһөө 3—5 центнер тараан нэмэжэ абтана. Энэ аргаар мүнөө жэлдэ 3000 гектарта тарилга хэгдээ. 1978 ондо бүхы талмаан дээрээ нигэжэ тарилга хэхэ хараатайбди.

Энэ табан жэлдэ манай колхоз бүрүү хашараг шахаха мэргэжэлтэй болохо юм. Жэл бүри 4000 толгой мал шахагдаха ёһотой. Тиимэһээ үбһэ тэжээл хүрэхэ хэмжээгээр бэлэдхэхэ асуудал шиидхэхэ болонобди. Энэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха юм.

Хүдөө ажахыһаа абтадаг эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр абахын, шанарыень улам һайжаруулхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлһэн тухайдаа «Шергинский» совхозой директор **В. Н. Карпов** хэлэһэн байна. Һайн шанартай, тэжээлэй единицэ ехэтэй ургамал таридаг болохо тухай нүхэр Карпов хэлэбэ. Пропашной ургамалнууд ехээр таригдаха болоно. Тиимэһээ эдээниие элдүүрилхэ техникэ — жэжэ тракторнууд, хартаабха хурьяаха комбайн хэрэгтэй болохо байна. Ургаса ехэтэй сортын шэнисэ «Бурятская-34» гээшын үрэһэ абабал, һайн болой. Жэл бүри ехэ хэмжээнэй үтэгжүүлгэ абанабди. Хартаабхада ехэ шэбхэ, торф хэрэгтэй болодог. Тиимэһээ торф ехээр абадаг һаа һайн лэн.

— Пленумэй зүбшэн хэлсэжэ байгаа асуудал, тэрээгээр баталан абтаха хэмжээ ябуулганууд бодото дээрээ шухала удха шанартай, — гэжэ партиин Улаан-Үдын Железнодорожно райкомой секретарь **В. М. Леонов** үгэеэ эхилнэ. Юуб гэхэдэ, эдэ хэмжээ ябуулганууд энэ табан жэлэй туршада бэелүүлхээр КПСС-эй XXV съездын хараалһан бүхы зорилгонуудые дүүргэхэ тодотхон харгы зам районуудай партийна организацинуудта заажа үгэнэ.

Партийна организацинууд съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулха, бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Съездын үрэ дүнгүүдые партийна эхин организацинуудай, партийна эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэлгын үедэ нийтын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхы бүхы хүдэлмэреэ нарижуулан һайжаруулха, үйлэдбэриин шэнэ дэбжэлтэ туйлаха талаар тодорхой арга зам заагдаа, үнэтэ дурадхалнууд оруулагдаа, ажаглалта хэгдээ. Тэдэнэр согсологдожо, тодорхой хэмжээ ябуулга хараалагдажа эхилээ.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, предприятинуудые һэльээн заһабарилха, техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ коллективүүдэй социальна хүгжэлтэ туйлаха ехэ хүдэлмэри энэ табан жэлдэ хэгдэхэ ёһотой. Юһэдэхи табан жэлдэ ехэ юумэн хэгдээ, продукциин шанар һайжаруулагдаа. Райком, профсоюзууд, партийна эхин организацинууд хүдэлмэриин шанар һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг болоо.

Продукциин шанар һайжаруулха хүдэлмэри эмхидхэн хүтэлбэрилхэ гурим нэбтэрүүлхын тула координационно-хүдэлмэриин бүлэгүүд эмхидхэгдэбэ. «Теплоприбор» заводой эрхим шанартай продукци бүтээдэг түрүү бригадануудай дүй дүршэл согсологдоо. «Шанарай табан жэлдэ — бата найдабарита ажал» гэһэн уряатай социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэһэн ЛВРЗ-гэй В. П. Челмодеевэй, Н. И. Викторовэй, Д. Ф. Багинай бригаданууд, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн [illegible] СМП-гэй А. Д. Абрэчин, ЛВРЗ-гэй ОКС-ын Н. С. Горячевой, 3-дахи ГАП-гай нүхэр Свиридюк гэгшын ба Перевязкинай бригаданууда үүсхэл һайшаан дэмжэгдэһэн байна. Олон предприятинууд социально-экономическа хүгжэлтын ба үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ комплексно түсэбүүдые зохёогоо. Томо бүхы предприятинуудта коллективэй социальна хүгжэлтын түсэб табигдаа.

Гэбэшье ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха, социальна асуудалда ёһотой анхарал үшөө хандуулагданагүй. **Хүдэлмэришэдэй олоор һэлгэгдэхэ ушар үсөөн бэшэ. Хүүгэдэй эмхи зургаан дуталдана. Харин зарим предприятинуудта эдэ асуудал нобшо удаанаар шиидхэгдэнэ, бодото хэмжээн абтанагүй.**

Нүхэр Леонов барилгын организацинуудай хүдэлмэри тухай тогтон хэлээ. Барилгашадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ элидхэл догоо тон зүб шүүмжэлэгдээ. Энэ дутагдал усадхаха ёһотой. Хүсэ шадал, мүнгэн зөөри, материал нэгэ доро олон тээшэнь тарааха ушар зайсуулагдаагүй. Материально-техническэ хангалга һайжаруулха шухала. Тэрэгүйгөөр нүхэр Злобиной бригадын түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ тухай хэлэлтэгүй. Барилгашад өөрын бааза байгуулха асуудалда бага анхарал хандуулна.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ автомобильна транспорт бага бэшэ һуури эзэлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээд, тэрэнэй хүдэлмэриин зарим дутагдалнуудые элирүүлэн харуулаа. Жолоошодой культура [illegible] һуудалай эрилтэ хангаха, автоажахынуудай социальна хүгжэлтын түсэб зохёохо тухай хэлээ.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай директор **К. П. Альмаин** совет арадай КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэриие һайшаан угтаад, бодото дээрэнь бэелүүлжэ байһан тухай тэгтон хэлээ. Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха гэһэн съездын эрилтэ экономическа, социальна ба идейно-политическэ удха шанартай гэбэ. Эдэ бүгэдые хараадаа абан, комбинадай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, администраци 1976—1980 онуудай социально-экономическа комплексно түсэб зохёоһон оанна.

Иимэ түсэб зохёохоодоо, **комбинадай** үйлэдбэриин **ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехээр нүлөөлхэ** арга боломжонууд хараада абтаа. Техническэ дэбжэлтэ туйлаха, коллективэй социально-ажаһуудал һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаба. Комбинадта шэнэ үйлэдбэри эмхидхэгдэхэ, хуушанинь үргэдхэгдэхэ юм.

Камвольно утаһа ээрэхэ цех баригдахаар хараалагдаа. Тиихэдэ комбинат гоё һайхан утаһа ээрэдэг болохо. Мүн нэхэгдэһэн сэмбэ бүд гоё һайхан болгохо шэнэ комплекс баригдаха юм Шаг цехүүд шэнэ, бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгээр хангагдаха, ажалынь онһожоруулагдамал байха, хүдэлмэришэдтэ таатай зохид эрхэ байдал хангагдаха.

Хүнэй бар хүсөөр хэгдэдэг ажал комбинадта үшөө ехэ. Энэ ажал онһожоруулхань ехэ шухала болонхой. Үйлэдбэриие техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ, ашаа тээхэ, буулгаха ажалые онһожоруулха, автоматизацилха гэжэ комплексно түсэбөөр хараалагдана. Ганса нэ табан жэлдэ шэнэ 300 түхеэрэлгэ тодхогдохо юм. Ашаа тээхэ, буулгаха ажал онһожоруулһанай ашаар ажалай бүтээсэ 20—35 процентээр дээшэлхэ, 500 хүн хүшэр энэ ажалһаа сүлөөлэгдэхэ, ондоо тээ эльгээгдэхэ болоно.

Үйлэдбэриин технологи нарижуулан һайжаруулагдаха байна. Эдэ бүгэдэдэ гаргашалагдаха 4 миллион түхэриг оройдоо нэгэ жэлэй туршада харюулагдаха юм. Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй, ажалай эрхэ байдал һайжаруулһанай, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлһэнэй ашаар продукциин шанар улам һайжаруулагдаха байна. Тиигэжэ мүнөө нэхэгдэдэг сэмбэ бүдэй 50 процентнь шэнэ түхэлэй гоё һайхан зүйлнүүдээр һэлгэгдэхэ. 1978 ондо бүхы продукциингаа 30 процентһээ бага бэшыень Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэйгээр бүтээхэ зорилго табигдаа.

Шанар һайжаруулгые комплексоор эмхидхэн хүтэлбэрилхэ түсэб зохёогдожо эхилээ. Энэ гурим удаа дараалан нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Тиихын тула ажал эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэгдэхэ. Үйлэдбэриие автомат онол аргаар хүтэлбэрилхэ гурим хэрэглэгдэхэ байна.

Саг үргэлжын кадрнуудтай болохо, тэдэнэй һэлгэгдэхэ ушар усадхаха хэмжээнүүд коллективэй социальна хүгжэлтын түсэб дотор хараалагдаа. 80—100 байратай дүрбэн гэр комбинадта баригдажа эхилхэнь. Хүдэлмэришэдые бэлдэхэ һуралсал эмхидхэгдэхэ. Тэдэнэй һаинаар амарха арга боломжо байгуулагдаха.

Нийтэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха, социалис мүрысөөнэй ашаг үрэтэй онол аргануудые хэрэглэхэ хэмжээнүүд хараалагдаа. «Хүдэлмэришэнэй үүсхэлдэ — инженерэй туһаламжа дэбжэлтэ» гэһэн уряатай мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэхэ байна.

Хүдөө ажахынуудта барилга эрхилхэ асуудалнуудта үгээ зорюулһан «Бурятцелинстрой» трестын начальник **П. С. Березкин** хэдэн асуудалда пленумэй хабаадагшадай анхарал хандуулба. Трест юһэдэхи табан жэлэй туршада барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе 12 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Арбадахи табан жэлэй түсэбөөр хүдөөгэй барилгашадай урда ехэ зорилго табигдаа. Табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 30—33 миллион, һүүлшын ондо 60—65 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ ёһотой болонобди.

Харин 1976 ондо генеральна подрядаар 21 миллион түхэригэй барилга хэхэ түсэбтэйбди. 1975 онтой сасуулхада ургалтань 14 процент болоно. Энэ ехэ бага, мүнөө үеын эрилтэдэ тааранагүй.

Барилгын бааза хүгжөөгдэнэгүй. Кадрнууд, машина, механизмнууд дутадаһаар.

Манай республика байгаалиингаа эрхэ байдалаар газарай ехээр хүдэлдэг газарта оршодог. Энэ ушар хүдөөдэ барилга эрхилхэ хэрэгтэ бэрхэшээл тохёолдуулна. Дулаан саг богони [illegible] дэй шамаруулха хүйтэн үдэр [illegible] олон. Барилга [illegible] һаннаар, тусхай эрилтын ёһоор эрхилхэ хэрэгтэй. Иимэ эрхэ байдалда бэхи һайн түмэр зүйлнүүд ехээр хэрэглэгдэхэ ушартаи. Харин түмэр хэрэглэхэ нормо дээшэлүүлэгдэнэгүй.

590-дахи ПМК ажалаа эмхидхэлэй һайн дүй дүршэлтэй болоо. Эндэ суудхын, долоон хоногой түсэблэлгэ хэрэглэгдэжэ, бүхы комплексоор тоосоон эмхидхэгдэнэ. Суудхэ бүхэнэй графиган хэр дүүргэгдэһэниинь наринаар сахигдадаг болоо. Энэ колоннын дүй дүршэл бусад организацинуудта нэбтэрүүлхэ шухала. Саашань нүхэр Березкин барилгын материалнуудай, илангаяа силикатна хирпинсын шанар һайжаруулха, барилгын бааза хүгжөөхэ тухай тогтон хэлээ.

Экономико хүгжөөлгые хүтэлбэрилхэ онол аргануудые нарижуулха, коллективүүдтэ ябуулагдаха эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэри һайжаруулха эрилтэ партийна организацинуудай урда табигдана гэжэ А. У. Модогоевой элидхэл соо тэмдэглэгдэбэ. Энэ эрилтэ дүүргэхэ ёһотойбди гэжэ партиин Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь **С. С. Бадмаев** мэдүүлээ. Съездын материалнуудые гүнзэгы лайнаар шудалха хэрэгтэй. Тиимэһээ партиин райком холын хараатай хэмжээ ябуулгануудые хараалба. Ажалшадай ажалай ба политическэ эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ асуудалда эдэ хэмжээ ябуулганууд дотор онсо анхарал хандуулагдана.

Аймагай ажалшад социалис мүрысөөндэ оролсожо эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха гэһэн Зэдын комбинадай Холтосоной рудниган, «Санагинский» ба СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозуудай ажалшадай үүсхэл һайшаан дэмжэгдээ Табан жэлэй түсэые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөн бүхы коллективүүдтэ дэлгэрүүлэгдэжэ байна

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой ажалшадаи социалис уялга КПСС-эй ооком һайшааба. Зунай бэлшээриин үедэ малай шэгнүүрые суудхэдээ 1000 граммаар дээшэлүүлхэ гэһэн тэдэнэй социалис уялга бүхы малшад дэмжэһэн байна. Тэдэндэ хэлэһэн үгэеэ бэелүүлхэ арга боломжонуудые байгуулха тухай анхарагдана.

Тэжээлэй баазые бэхижүүлхэ, ургаса абалгые дээшэлүүлхэ талаар аймаг дотор хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри тушаа үгэ хэлэгшэ тогтоо. Үнэтэ металлурги хүгжөөлгэдэ Зэдын комбинадай коллективэй оруулха туһа нэмэри, мүн аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда арбадахи табан жэлэй түсэбөөр табигдаһан зорилгонууд, тэдэниие дүүргэхын тула юу хэгдэхэ тухай нүхэр Бадмаев хөөрэһэн байна.

Арбадахи табан жэлдэ республикын нютагай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тушаа министр **М. Ф. Завгородняя** хэлээ. Министерствын предприятинууд продукци үйлэдбэрилгые 11,2 миллион түхэригөөр дээшэлүүлхэ болоно Энэ зорилгоео бэелүүлхэ хэрэгтэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэн хубитаяа оруулха байна. Тиимэһээ министерствын предприятинуудта социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдээ. Олон хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэй хубиин түсэб зохёожо байна «Залуу хүдэлмэришэн бүхэндэ — һурган хүмүүжүүлэгшын бүтээсэ» «Россиингаа бараанда — эрхим шанар» гэһэн уряатай мүрысөөн дэлгэрээ. Ажалай нормо шэнэдхэхэ, шэнэ техникэтэй тааруулан зохёохо хэрэгтэ олон хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсана.

Шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнууд олон гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Экономическа хүдэлмэри һайжаруулха, продукциин шанар һайжаруулгые эмхидхэн хүтэлбэрилхэ, шэнэ түхэлэй материал, эд хэрэгсэл хэрэглэхэ тухай хэлээ. Барилга эрхилхэ хэрэгтэ дайралдадаг дутагдалнуудые үгэ хэлэгшэ элирүүлээ. Промышленна барилга эрхилхэтэй хамта ажаһуудалай, социально-культурна барилга бодхохо шухала гэжэ тэмдэглээ.

— Манай заводой коллектив бүхы совет арадтай хамта партиин XXV съездын шиидхэбэри бэелүүлжэ эхилээ, — гэжэ ЛВРЗ-гэй парткомой секретарь **В. В. Саржан** мэдүүлээ. Коллектив энэ жэлэй таба һарын түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө өөһэдынгөө харюусалга мэдэрһэн олон хүдэлмэришэд габшагайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана.

Заводой 1500 хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд түрүү хүдэлмэришэдэй үүсхэл дэмжээ. «Хүдэлмэришэнэй эдэбхи үүсхэлдэ — инженерэй туһаламжа, дэмжэлгэ» гэһэн үүсхэл заводто гаргагдаа. Инструментальна цехэй коллектив богони болзор соо 3 зүйлэй шэнэ продукци бүтээжэ эхилээ.

Социалис мүрысөөнэй нүлөө дээшэлүүлхэ, бүри тодорхой һайн болгохо, үрэ дүнгүүдыень олондо мэдээжэ болгохо тухай үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ Саашань нүхэр Саржан ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалда анхаралаа хандуулаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар ехэ продукци бүтээн гаргахын тула научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэгдэхэ, шэнэ техникэ нэбтэрүүлэгдэхэ, ажал онһожоруулагдаха юм. Мүн локомотив-заһабарилгын, шудхалгын, механическа үйлэдбэриин хүдэлмэри жэгдэ һайнаар эмхидхэжэ, продукциин шанар һайжаруулха хэмжээнэй хараалагдаһан тухай хэлээ.

Продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар 1976 ондо горитой алхам заводто хэгдэхэ юм. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэ нарижуулхын тула АСУП хэрэглэгдэхэ байна. Хүдэлмэришэдэй абаһан социалис уялгануудаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула таатай эрхэ байдал олгохо, материально-техническэ хангалга һайжаруулха шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Сэлэнгын ЦКК-гай директор **Г. П. Сивкин** коллективэйнгээ арбадахи табан жэлдэ шиидхэхэ зорилгонууд тушаа тогтон хэлээ. Коллектив продукциингаа шанар һайжаруулхын тула түрүүшын горитой алхам хэжэ эхилээ. Продукциин шанар һайжаруулха хүдэлмэри эмхидхэн хүтэлбэрилхэ львовско гурим нэбтэрүүлхын тула комбинадта координационно хүдэлмэриин бүлэг эмхидхэгдээ. Энэ бүлэг предприятиин стандарт зохёохо, продукци бүтээхэ үйлэдбэрине эхинһээнь абаад эсэс хүрэтэр, бэлэн продукци худалдаха асуудал болотор бүхы хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ арга боломжо хараалжа байна.

Энэ талаар хэгдэжэ байгаа түрүүшын алхам үрэ дүнгөө харуулба. Картон үйлэдбэрилгэ нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада 3,5 дахин дээшэлээ. Ахатай социалис, эронуудта 4622 тонно картон эльгээгдэһэн байна. Комбинадай технологическа үйлэдбэри һайжаруулагдажа эхилээ.

ЦКК-гай 2-дохи ээлжээн энэ табан жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха ёһотой. Тиихын тула ТЭЦ, цех үргэдхэхэ, картон хэдэг машина һэльбэн заһабарилха хэрэгтэй юм. Энэ асуудал комбинат өөрынгөө хүсэ шадалаар шиидхэжэ шадахагүй, КПСС-эй обкомой, ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын туһаламжа хэрэгтэй болоно.

Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой директор **И. Н. Панданов** шэнэ табан жэлэй туршада хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд тухайдаа хөөрэбэ. Гүрэндэ мяха, һү худалдаха хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Арбадахи табан жэлэй туршада манай совхоз малай тоо толгой олошоруулхашье, абаһан продукциингаа шанар һайжаруулхашье байна. Ехэ зорилгонууд табигданхай. Һү, мяха ехээр аал хямда сэнтэйгээр абахын тулада үбһэ тэжээл хүрэхээр бэлэдхэхэ [illegible]. Энэ асуудал ехэнхидээ шэнэ газар ашаглажа шиидхэхэ болонгоно. Иимэ хүдэлмэри дүүргэхын тулада проектнууд, хүсэтэ техникэ хүрэлсэтэй болохо юм. Тиимэһээ хүсэтэ техникэ манда үгэбэлынь һайн. Гадна Улаан-Үдэ — Нарһата — Тэлэмбэ гэһэн харгые заһаха асуудал ойсолон табинабди.

Буряадай хүдөө ажахын институтай ректор **И. Д. Миронов**, республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлые эрхилэгшэ **А. М. Басанов** гэгшэд пленум дээрэ үгэ хэлэбэ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаараа КПСС-эй обкомой пленум тогтоол баталан абаба.

СЛО МЯНГАН ХҮН ХАРАБА

Новоселенгинск һууринаар ябажа үзэһэн хүн бүхэн тэндэ оршодог хоёр дабхар ехэ байшанине анхарангүи үнгэрөөгүй ёһотой. Энэ хадаа XIX зуун жэлэй 40-өөд онуудта Н. А. Бестужевай зохёоһон проектээр баригдаһан юм. Мүнөө тэрэ байшанда гайхамшаг зоригто декабристнуудта зорюулагдаһан музей эмхидхэгдэнхэй.

Энэ музей гол түлэб 14 декабристын дурасхаалда зорюулагданхай. Декабристнууд хаанай хатуу захиралтаар бүхы наһаараа сүлэгдэжэ. Буряад ороной элдэб нютагуудта харуулшадай харууһан доро хүшэр хүндэ ажал хэдэг байгаа бшуу.

Музейн түрүүшын залай нэгэ ханада Буряад орондо ажаһууһан 14 декабристын нэрэнүүд һиилээтэй, элеэр харагдана. Томо үзэгүүдээр һиилэгдэһэн эдэ нэрэнүүдэй доодо тээхи витринэдэ тэрэ сагай офицернүүдэй зүүдэг шпага, сүлэлгэдэ байгшадаи хүлдэ хэгдэдэг түмэр гэнжэ, мүн лэ тэрэ үедэ хэблэгдэдэг байһан, мүнөө олдохонь тон шухаг болоһон «Полярная звезда» гэһэн альманахай нэгэ хэһэг табяатай. Энэ музеин арбан хоёр зал соогуур ябажа харахада, Санкт-Петербургын Сенадай талмаи дээрэ декабристнуудай буһалгаае хаанта засагай ямар хэрзэгы муухайгаар дараһан, тэдэнние хайшан гэжэ зэрлиг хатуугаар хэһээһэн тухаи баримтанууд эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Мүн лэ хаанта засагай үедэ арад зоной ямараар ажаһуудаг байһые, тэдэнэй — үгытэй ядуу хүнүүдэй али зэргэ тулюур, зоболонто байдалыень харуулһан элдэб гэршэлгэнүүд эндэ табигданхай.

Декабристнууд өөһэдыгөө «1812 оной үри бэенэр гээшэбди» гэжэ омог дорюунаар нэрлэдэг байгаа. Энээниень гэршэлһэн хоёр медаль нэгэ витринэдэ табяатай. Нэгэнь — 1812 оной дайнда хабаа далсаһанай, нүгөөдэнь — 1814 оной майн 10-да Парижые абаһанай түлөө. Тэрэ дайнда хабаадалсаһан декабристнуудай тиихэдэ уншадаг байһан философско болон ондоошье эрдэмэй олдохонь тон шухаг болоһон номууд эндэ бии. 150—200 жэлэй саада тээ хэблэгдэдэг байһан эдэ номууд хаанта засагта эсэргүү буһалгаа үүдхэхэ хэрэгтэнь тон ехэ туһа нүлөө үзүүлһэн байгаа.

Саашань харахада, 1825 оной декабриин 14-дэ буһалгаа хэһэн, тэдэнэй хайшан гэжэ дарагдаһан, тэдэнэй ямараар хэһээгдэһэн тухаи документнүүд эндэ бии.

Декабристнуудай музейдэ орожо харагшад Новоселенгинскдэ сүлэлгэдэ байһан аха дүү Бестужевтан болон Н. П. Торсон тухай һонирхолтой материалнуудтай танилсана. «Бидэнэр табан аха дүүнэр һэмди. Бултал декабриин 14-нэй үимөөн соогуур һалаабди» гэжэ М А Бестужев бэшээ һэн. Зүб даа, эдэнэр тэрэ сагаи баатарнууд. Бэшэнгэй хамта тэмсэлдэ бодоһон табан аха дүүнэр Бестужевтанаи, тэдэнэй эхэ эсэгын дүрэ зурагууд музейн ханада үлгөөтэй байна.

Совет элитэ декабристоведүүд академик Н. М. Дружинин, профессор П. Г. Рыдзюнский, Р. Г. Эймонтова болон бусадай номууд, брошюранууд, статьянууд өөһэдынь гар табилгатайгаар энэ музейдэ бэлэглэгдэнхэй.

Новоселенгинскдэ сүлэлгэдэ байхадаа аха дүү Бестужевтанай, Н. П. Торсоной хайшан гэжэ ажаһуудаг, юу хэдэг, ямар юумэнүүдээр һонирходог байгааб гэжэ музейн нэгэ зал соо дэлгэрэнгыгээр харуулагдана. Эндэ Н. П. Торсоной ухаалан бүтээһэн таряа сохидог молотилкын дүрэ — макет. Н А. Бестужевай урлан дархалһан гэр бараанай элдэб хэрэгсэлнүүд бии.

Москва, Ленинград, Улаан-Үдэ болон бусад хотонуудай туһаламжаар энэ музейдэ тон ехэ юумэн хэгдээ, саашадаа хэгдэхэшье байна. Игэжэ бүгэдын хүсэл оролдолгоор тогтоогдоһон музей хэдэн мянган хүнэй дура сэдьхэл баясуулна. Декабристнуудай нангин дурасхаалые мүнхэлһэн энэ музейдэ орожо хараһан хүнүүд өөрынгөө баяр баясхалан, һанамжа, дурадхалнуудые дэбтэртэ бэшэдэг заншалтай юм. Үргэн уужам Совет ороной зүг бүхэнһөө, мүн харииншье гүрэнһөө ерэһэн айлшадай сэдьхэлэй гүн баяр, һанамжа, дурадхалнууд дэбтэртэ бэшээтэй.

1975 оной декабриин 24-нэй үдэрһөө эхилжэ Новоселенгинскын декабристнуудай музейдэ 10.770 гаран хүн орожо хараһан байха юм.

А. ЮМОЖАПОВ,
декабристнуудай музейн хүдэлмэрилэгшэ.

СПОРТ — СПОРТ

ЭРХИМҮҮДЭЭ ТОДОРУУЛХААР...

Украинын ССР-эй Донецк хотодо эдир боксёрнуудай дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. Мүрысөөн июниин 2-һоо 9 болотор үнгэргэгдэхэ. Энэ ехэ мүрысөөндэ манай республикын дүрбэн боксёр хабаадалсана. Эдэнэрнаи хэд бэ гэхэдэ, Сергей Укоев, Дмитрий Жигжитов, Виктор Трескин, Виктор Намжилов гэгшэд болоно. Мүнөө эдэнэр тус тустаа 18 наһатайнууд, боксын нэгэдэхи разрядтай спортсменүүд юм.

Мүрысөөнэй гол зорилгонь хадаа залуу боксёрнуудай хэр зэргэ ургажа ябаһые шалгажа үзэхэ, 1980 ондо Москвада үнгэргэгдэхэ Олимпиин наадаңда хабаадалсамаар боксёрнуудые тодоруулха ябадал болоно.

А. АТАРХАНОВ.
Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командын тренер, Россин Федерациин габьяата тренер.

ШАНГА БҮДЭРЭЛГЭ

«А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг манай зоныи футболистнуудай дунда ээлжээтэ — наймадахи уулзалта үнгэргэгдэбэ. Наадан июниин гурбанай үдэр болоһон байна. Эндэ хамтадаа 12 командын футболистнууд хабаадаба. Уулзалгын дүн хаража үзэхэдэ, энэ үдэр айлшаар ошоһон Братскын «Энергия», Ижевскын «Зенит» команданууд талмаин эзэдые — Ангарскын «Ангара» Уфагай «Строитель» командануудые тус тустаа 2:1 тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, мүрысөөнэй таблицада байдалаа улам һайжаруулжа шадаба. Жэшээнь, «Энергия» команда энэ наадаңай урда тээ дүрбэдэхи һуури эзэлжэ ябаһанаа, очкогоороо түрүүлээд ябаһан Барнаулай «Динамо» командые хүсэбэшье, сохижо оруулһан бүмбэгынгөө тоогоор хоёрдохи һуури эзэлхэ баатай болобо. Ижевск хотын футболистнууд хоёр һуури урагшаа дабшаба.

Хэдэн наада өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэжэ эхилхэ Благовещенскын «Амур» энэ үдэр Хабаровскын футболистнуудые 2:1 тоотойгоор илахадаа, хоёр һуури урагшаа дабшаһан байна. Удаадахи гурбан уулзалгаяа өөрынгөө стадион дээрэ наадаха байна. Эдэнэртэ айлшаар мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлээд ябаһан Барнаулай «Динамо», Томскын «Торпедо» команданууд айлшалхаар хараалагдана. Новосибирскын «Чкаловец» команда өөрынгөө стадион дээрэ Томскын «Торпедо» командые 3:0 тоотойгоор шүүгээд мүрысөөнэй таблицада дүрбэн һуури урагшаа дабшаба. Мүнөө эдэнэр гэхэ гү, али зоныи зургаан команданууд тус тустаа аб адлихан, долоо долоон очкотой болонхой, мүрысөөнэй таблицада дундуурхи һуури эзэлэнхэй, ана мана тулалдажа эхилбэ.

Үнгэргэгдөөд байһан энэ наадаңай сошордомо һонин, хүлеэгдээгүй ушар гэхэдэ, Эрхүүгэй командада айлшалһан манай «Сэлэнгын» футболистнуудай 8:3 тоотойгоор шүүгдэһэн ушар болоно. Хэнэйшье мэдэһээр, һүүлэй үедэ иимэ олон тоотойгоор ямаршье командын футболистнууд шүүгдээгүй юм. Энэмнай хоккейн наадаңай уулзалгын дүн мэтэ болоно бшуу.

«Сэлэнгын» футболистнууд ээлжээтэ уулзалгаяа Ижевскын «Зенит» командын стадион дээрэ июниин 10-най үдэр үнгэргэхэ юм. Мүн июниин 15-да Свердловскын «Уралмаш», июниин 19-дэ Уфагай «Строитель» командатай наадаха болоно. Энээнэй удаа «Сэлэнгэ» команда гурбан уулзалга гэртээ үнгэргэхэ юм.

Уншагшадай анхаралда мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

Командануул	Наадаа	Шүүгөө	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очко
«Динамо» (Барнаул)	8	5	2	1	12—7	12
«Энергия» (Братск)	8	5	2	1	11—7	12
«Уралмаш» (Свердл.)	8	5	1	2	16—8	11
СКА (Хабаровск)	8	5	1	2	12—5	11
«Амур» (Благовещ.)	8	4	3	1	9—7	11
«Уралец» (Н-Тагил)	8	3	4	1	7—4	10
«Автомобилист» (К-ск)	8	4	1	3	13—9	9
«Сэлэнгэ» (У-Үдэ)	8	4	1	3	14—14	9
«Луч» (Владивосток)	8	2	3	3	10—8	7
«Чкаловец» (Новос.)	8	2	3	3	5—5	7
«Зенит» (Ижевск)	8	2	3	3	5—6	7
«Торпедо» (Томск)	8	2	3	3	4—7	7
«Ангара» (Ангарск)	8	2	3	3	8—12	7
«Нефтяник» (Тюмень)	8	3	1	4	7—11	7
Эрхүүгэй команда	8	1	4	3	15—16	6
«Иртыш» (Омск)	8	1	2	5	3—9	4
«Локомотив» (Шэтэ)	8	0	4	4	3—9	4
«Строитель» (Уфа)	8	1	1	6	6—15	3

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Буряадай обкомой пленумһээ тоосоон. «Социалис мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаһануудта. КПСС-эй Буряадай обкомой пленумһээ тоосоон

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Хилын саанаһаа. Нютаг нютагай һонин. «Олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадахаар хүмүүжүүлхэ» — В. Ремизовагай статья.

САГАЙ УЛАРИЛ

Бага зэргэ үүлэтэйшэг байха. Бороо орохогүи. Урда аймагуудаар зарим нютагуудта багахан аадар орохо. Секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр зүүн тээһээ һалхилха. Урда аймагуудаар үдын хойно секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр мүн лэ зүүн зүгһөө һалхилха. 20—25 градус дулаан болохо. Байгал шадарай ба хойто аймагуудаар 12—17 градус дулаан болохо. Улаан Үдэ хотодо үдэртөө 23—25 градус, һүниндөө 1—3 градус дулаан байха.

Июниин 9—10-най үдэрнүүдтэ нэгэ бүрхэжэ нэгэ сэлмэжэ байха. Шииг ноло тон унахагүй. Секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр баруун тээһээ һалхилха. Һүниндөө 3—8, үдэртөө 23—28 градус дулаан байха. Хойто-Байгалай болон хойто аймагуудаар һүниндөө 2 градус хүйтэнһөө 3 градус хүрэтэр дулаан болохо. Үдэртөө 14—19 градус дулаан байха.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ПАРИЖ

УЛАСХООРОНДЫН ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН МИТИНГ

ТАСС

Уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын олон мянгаад хүнэй хабаадалгатай митинг эндэ үнгэргэгдэжэ, Италиин Компартиин генеральна секретарь Э. Берлингуэр, Франциин Компартиин генеральна секретарь Ж. Марше үгэ хэлэбэ.

Баруун Европын капиталис оронуудай экономикын доройтон унаад байһан тухай хэлэхэдээ, эдэ оронуудай зон хилхы тушаалтад. ехэ капитал иимэ байдалһаа гараха аргагүй байна гэжэ Э. Берлингуэр тэмдэглээ. Консервативна ба хархис хүсэнүүд экономическа доройтолгын хойшолонгуудые ажалшадаи мүр дээрэ ашахые оролдоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Энээнһээ уламжалан, демократическа эрхэ сүлөөдэ. шахарлуу байдал һуларуулха, харилсаа холбоо тогтоохо, амгалан гуримаар зэргэ оршохо хэрэгтэ тойбо татана.

Орон дотор болохоёо байгаа парламентын һунгалтын үедэ түрүү хүсэнүүдэй илажа гарахын түлөө Италиин коммунистнууд эдэбхитэйгээр тэмсэнэ гэжэ Э. Берлингуэр тэмдэглээ. Тиимэһээ Францида ажаллажа байһан Италиин хүн зониие Коммунис партиин кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыень уряалба.

Экономическа доройтон уналга Франциин ажалшадай байдалда ехээр нүлөөлнэ гэжэ Ж. Марше мэдүүлээ. Хүдэлмэригүйшүүл хоер дахин олошороо, юумэнэй сэн таһалгаряагүй нэмэнэ мүнгэнэй үнэ унана. Монополинуудай баяжажа баиха дань, Франциин эгээлэи хүн зоной байдал улам хүшэр бэрхэшээлтэй болоно.

Иимэ байдалтай Франциин ажалшад эбсэхые хүсэнэгүн гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Амгалан тайбанаар зэргэ оршон һуухын түлөө Франциин, Италиин коммунистнууд хамтаараа тэмсэнэ гэжэ Ж. Марше мэдүүлээ. Һүүлэй үедэ уласхоорондын байдалда һайн хубилалтанууд боложо байна. Энэнь нэн түрүүн Советскэ Союзай, мүн бусад социалис оронуудай бэелүүлдэг эб найрамдалта политикын үрэ дүн болоно.

НЬЮ-ЙОРК

Коммунистнууд һунгалтын урда тээ

ТАСС

Генеральна секретарь Г. Холлые — президентын тушаалда, ЦК-гай Политическэ комитедэй гэшүүн Дж. Тайнерые ороной вице-президентын тушаалда дэб жүүлхын түлөө США-гай Коммунис парти һунгалтын урда тээ эдэбхитэй ажал ябуулжа байна. Кандидадууд — коммунистнуудай нэрэнүүдые бюллетеньнүүдтэ оруулхын тула гаргагдаһан уряа доро һунгагшадай гар табюулна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Иллинойс штадта ажал ябуулга илангаяа амжалтатай. Хүн зониие ажалаар хангаха, залуушуулые түлөөһэгүйгөөр һургаха, үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые усадхаха гэһэн коммунистнуудай эрилтэнүүдые олон мянган американецууд дэмжэһэн байна.

Ондоошье штадуудта коммунистнууд амжалтатай. Аризоно штадай Тусон хотодо энэ уряа доро 2 мянга гаран хүн гар табяа.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой тусхай бүлэгэй элидхэл

ТАСС

ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхаймай даалгабаряар Вьетнамда ошожо ерэһэн тусхай бүлэгэй элидхэл ООН-ой штаб-байшан соо толилогдобо. Вьетнамай дайнда һандаргагдаһан арадай ажахые һэргээхын тула удаан саг соо эршэмтэйгээр ажаллаха хэрэгтэй гээд документ дотор хэлэгдэнэ. Вьетнам арадай айхабтар ехэ оролдолго хэшээл гаргаашье һаань, «30 жэл соо үргэлжэлһэн дайнай шархые түргөөр эдэгээхэ» гээшэ хүшэр хүндэ юм ааб даа гээд элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Тиимэһээ «ООН-до хабаатай оронуудай правительстванууд, ООН-ой тусхай шэглэлтэй эмхи зургаанууд, уласхоорондын эмхинүүд Вьетнамда шухала хэрэгтэй туһаламжа түргөөр үзүүлхэ аабза» гээд этигэн найдажа байһанаа энэ документ соо мэдүүлнэ.

ДАМАСК

Һургуулинууд олоор баригдана

ТАСС

Сириин 200 мянга гаран һурагшад дунда ба бэлэдхэлэй һургуулинуудые дүүргэһэн тухай аттестат абахаяа шалгалта барижа эхилбэ.

Орон дотороо гэгээрэл хүгжөөлгэдэ илангаяа ехэ анхарал хандуулагдана. Хэрбээ 1963 ондо гэгээрэлэи эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ 150 миллион сириин фунтын һомологдодог байһан һаа, харин нёдондо жэл энэ тоо 651 миллиондо хүрэһэн байна. Энэ үе соо элдэб шатын һургуулинуудай һурагшадай тоо 774.748-һаа 1.667. 052 хүндэ хүрэһэн байна. Һургуулинуудай тоо хоёр шахуу дахинаар олошоруулагдаа, эхин һургуулиин багшанарые бэлдэхэ хоер жэлэй гурбан училищи байгуулагдаа.

Хүдөө нютагуудта һургуулинууд олоор баригдана. Һүүлэй арбан гурбан жэл соо таряашадай үхибүүдэй һургуулида һуралга 40-һөө 85 процент хүрэтэр нэмэһэн байна. Бүхы орон дотор ехэшүүлэй дунда үзэг бэшэггүи хүнүүдтэ ном зааха курсанууд эмхидхэгдэнхэй.

ВАШИНГТОН

Тоогоогүй ябадал

ТАСС.

Ороной баруун эрье шадарай профсоюзуудай уряалаар совет профсоюзай делегациин ерэлгые США-гаи гүрэнэй департаментын арсаһан ушарые оронои түрүү үзэлтэй хүнүүд эрид буруушааба.

Портнуудта ашаа тээгшэдэй ба складуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай түрүүлэгшэ Гарри Бриджес американ засагаархндай шиидхэбэрине бүтэхэгүй, хоёр ороной хоорондохи харилсаанда хоро хүргэһэн ябадал болоно гэжэ тоолобо.

Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай ажалшадай эмхинүүдэй хоорондо харилсаа холбоо тогтоожо үргэдхэхын түлөө манаи профсоюз хододоо тэмсэдэг юм гэжэ американ хүн зон тэмдэглэнэ.

Экономикын доройтон уналгаһаа боложо, Япондо ажал хүдэлмэригүйшүүлэй тоо улам олошорно. Гэр байрын түлөө түлэхэ мүнгэгүйшүүл хотын парк болон вокзал нуулта хонодог болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Токио хотын Синдзюку райондо ажал хүдэлмэригүйшүүл унтажа байна.

ТАСС-ай фотохроника.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Буу зэбсэг хуряаха зам дээрэхи шухала шата

Амгалан байдалаи аша туһада ядерна тэһэрэлгэ газар доро хэхэ тухаи договор Советскэ Союз ба Холбоото Штадуудаи хоорондо баталагдажа, Москвада, мүн Вашингтондо гар табигдаа һэн. Энэ договор дэлхэйн олониитын дунда тон ехэ һонирхол түрүүлбэ. Энэ договорто КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, США-гай президент Дж. Форд гараа табиһан баина.

Энэ договор хадаа амгалан байдалаи аша туһада ядерна тэһэрэлгэ газар доро хэхэтээ зэргэ ядерна зэбсэг туршахы, дам хүгжөөхын тулада хэрэглэхэ ябадал хорихо үүргэтэй. Энээниие туилахын тулада шухала хэрэгтэй эрхэ нүхэсэл тэрэ тоодо хиналта табиха тухай дүрим энэ договор соо хараалагданхаи. СССР-эй болон США-гай, тэрэшэлэн бусад оронуудай арадуудаи аша туһада атомай элшэ хүсые амгалан ёһоор хэрэглэхэ талаар хоёр ороной харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ дуратай байһые энэ договор элирхэйлэн харуулна.

Шэнэ совет-американ документ—буу зэбсэг улам ехээр бүтээлгые удааруулха зам дээрэхи шухала шата мүн. Энэшье һэжэглэлтэгүй. Энэ документ хадаа ядерна буу зэбсэг газар доро туршалгые хизаарлаха тухай совет-американ договорой үргэлжэлэл, тэрэшэлэн ядерна буу зэбсэг агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро туршалгые хорихо тухай договорои үргэлжэлэл мүн. Энэ документ хадаа ядерна буу зэбсэг дэлгэрүүлхэгүй тухай договорой гол ёһонуудтай, гол удхатай бүримүһэн таараллана. Ондоогоор хэлэбэл, буу зэбсэг бүтээлгые хизаарлаха, ядерна буу зэбсэг туршалгые бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр болюулха гэһэн хэдэн олон хэмжээнүүдэй дунда үшөө нэгэ шата мүн болоно.

Баталагдаһан энэ договор политическэ ехэ удха шанартай юм. Гансашье мүнөө үеын гол эрилтэдэ—буу зэбсэг урдилдэжэ байгаад түргөөр бүтээлгые хизаарлаха тээшэ хэлбэришэгүйгөөр дабшаха гэһэн эрилтэдэ харюусадагаараа тиимэ удха шанартай бэшэ юм. Энэ договор болоол Советскэ Союз Холбоото Штадууд хоерой хоорондохи харилсаануудай бодото хүгжэлтын мүн лэ тодорхой алхам болоно бшуу. Энэ ушар илангаяа шухала байна. Яахадааб гэхэдэ, һүүлэй үедэ хархис этэгээдүүд болон милитарис бүлэгүүд уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха ябадалые буруутуулха гэһэн хүдэлмэреэ улам һүжэрөөжэ байнхай.

Атомай элшэ хүсэ амгалан байдалда хэрэглэхэ гэһэн совет-американ харилсаа холбоонһоо гансашье эдэ хоёр орон бэшэ, мүн бусадшье гүрэнүүд шүүбэритэхэ байна. Совет-американ харилсаануудые гуримшуулха, улам хүгжөөхэ гэһэн хараа шугамай үнэн зүб байһанай шэнэ гэршэ хадаа уласхоорондын байдалые бүхы дээрэнь һайжаруулха хэрэгтэ туһатай һайн нүлөө үзүүлэнгүй байжа шадахагүй. Совет-американ договорые «эбэй ёһоор зэргэ оршохо зам дээрэ түйлагдаһан һайн алхам мүн» гэжэ Италиин зонхилхы христианско-демократическа партиин орган болохо «Пополо» газетэ нэрлэнэ.

Дам саашадань нилээд ехэ алхамай хэгдэһэндэ һэжэглэлтэгүй. Гэбэшье гайтайхан хэдэ хэдэн асуудалнууд үшөө шиидхэгдээгүй байһаар. Стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха тушаа СССР США хоёрой хоорондо удаан оолзорой шэнэ хэлсээ зохёон бэлдэхэ хэрэгые дүүргэхэ асуудал нэн түрүүн тэдэнэи тоодо оролсоно. Амгалан байдалай аша туһада ядерна тэһэрэлгэ газар доро хэхэ договорто гар табилганай ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев иигэжэ тэмдэглээ һэн: Советскэ Союз энэ хэлсээ бэлдэхэ хэрэг дүүргэхын тулада али бүхы юумэ хэхэ байна. Буу зэбсэг урдилдэжэ байжа түргөөр бүтээлгые хизаарлаха, буу зэбсэг хуряаха тушаа үргэн ехэ хэмжээнүүдые абаха замаар бусад оронуудтай харилсажа байгаад, Советскэ Союз эршэмтэй шангаар дабшаха юм гэжэ тэрэ хэлээ һэн. Эб найрамдал али бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэһээ, уласхоорондын аюулгүй байдал хангахаһаа ондоо тиимэ үндэр һайхан зорилго байхагүй.

Дүтын Зүүн зүгтэ найрамдал хангалгын аша туһада

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай Ирак ба Сири ошожо, хани ёһоной албанай хэрэгээр айлшалалга мэнэ һаяхан дүүрэбэ. Энэ айлшалалгын гол дүнгынь хадаа совет-араб хани барисаае бэхижүүлгэ мүн болоно. СССР болон араб зүүн зүгэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа холбооe таһалдуулха гэжэ империализмын ба тэрэнэй туһамаршадаи эрмэлзэжэ байһан оршон байдалда иимэ харша һэдэлгэнүүдтэ эдэбхитэй шанга харюу үгэхэ гээшэ түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай юм.

Багдадта ба Дамаскда хэгдэһэн хэлсээнүүдэй эсэстэ Советскэ Союзай ба Ирак, Сириин хоорондо тогтоогдоһон хани барисаае бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ тушаа эрид шиидэнги байһаниинь батадхан гэршэлэгдээ. Хани барисаан, харилсаа холбоон тухай 1972 ондо баталагдаһан договороор тодорхоилогдоһон политическэ хараа шугам амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ гэжэ совет-ирак коммюнике дотор хангалтатаигаар тэмдэглэгдэнэ. Энэ договор хадаа хани барисаанай болон адли тэгшэ совет-ирак харилсаа холбооной найдамтаи байдалай үндэһэ һууринь, мүн империализмда, колониализмда, шэнэ түхэлэй колониализмда ба сионизмда эсэргүү тэмсэлдэ шухала баримтань мүн болоно.

Энэ хоёр айлшалалгын үедэ шэнэ шухала хэлсээнүүд түйлагдаһан байха юм. Эдэ хэлсээнүүд совет-ирак ба совет-сириин харилсаануудые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ байна.

Империализмда эсэргүү үндэһэ һуури дээрэ Советскэ Союзтай тогтоогдоһон Сириин ба Ирагай харилсаануудые улам саашадань бэхижүүлхэ гээшэ Дүтын Зүүн зүгтэхи хархис этэгээдүүдэй хоротой түсэбүүдтэ үгтэһэн хатуу шанга сохилто болоно. Эдэ хархис этэгээдүүд США-гай политикые дэмжэхэтэеэ хамта американ хараа бодолые бусад араб оронуудта баадхаха гэжэ һэдэдэг байһан юм.

Иимэ эрхэ байдалда Советскэ Союз болбол Сириин, Ирагай болон хани барисаата бусад араб гүрэнүүдэй өөрынгөө хамгаалха хүсэ шадабаряа бэхижүүлхэдэнь туһална. Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөе али бүхы хэмжээгээр дэмжэнэ. Түрүү үзэл баримталдаг засагуудтай араб гүрэнүүдэй нягтаар жагсахадань туһална. 1967 ондо эзэмдэһэн бүхы араб газар дайда дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые гаргаһанаи. Палестинын араб арад зоной национальна хуулита эрхэнүүдые хангаһанаи, энэ районой бүхы гүрэнүүдэй бэеэ даагаад хүгжэхэ ябадал хангаһанай ашаар [illegible] байдалые бүхы дээрэнь политическэ ёһоор гуримшуулжа Дүтын Зүүн зүгтэ эб найрамдал хангагдажа болохо гэжэ СССР урдынхидаал мэтэ найдадаг байна.

Ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронуудай түйлалта, зорилгонууд

Ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронуудай ээдэ тушаалтадаи дүрбэдэхи конференци 1973 ондо Алжирта болоо һэн. Энэл городто эдэ үдэрнүүдтэ ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүйшүүлэй хүдэлөөндэ хабаададаг оронуудаи саг үргэлжын координационно комитет хуралдажа байнхай. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай правительстванууд болон гүрэнүүдэй толгойлогшонорой болохо байгаа табадахи конференцидэ бэлдэхэ асуудалнуудые энэ комитет зүбшэн хэлсэнэ. Тус конференци Шри Ланкагай Республикын ниислэл Коломбо городто август һара соо эхилхэ юм.

Алжирта болоһон конференциһээ хойшонхи саг соо ямаршье бүлэглэлдэ хамжадаггүи оронуудаи хүдэлөөн нүлөө ехэтэй хүсэн болотороо ургаа. Тэрэ мүнөө үеын шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ улам [illegible] һуури эзэлдэг болонхой. Уласхоорондын элдэб янзын хуралдаануудай хүдэлмэридэ хабаадалсаха зуураа, эдэ оронуудай олонхинь империализмда эсэргүү хараа бодолтойгоор тэмсэдэг, колониализмын ба расизмын бүхы үлөгдэлнүүдые усадхаха гэһэн эрилтэ эрид [illegible] гаар табидаг, эб найрамдал ба аюулгүй байдал дам саашадань бэхижүүлхын түлөө, түгшүүрилтэ байдал һуларуулхые бүри саашадань хүгжөөжэ, тэрэниие дэлхэйн бүхы районуудта дэлгэрүүлхын түлөө, буу зэбсэг хураахын түлөө тэмсэдэг байна.

Социалис болон ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронуудаи хоорондо бэе [illegible] улам һайнаар ойлголсодог болоһон ушар ехэ һайшаалтай. Иимэ байдал мэнэ [illegible] Кениин ниислэл Найроби городто [illegible] дэлмэреэ дүүргэһэн ООН-ои худалдаа наймаан болон хүгжэлтэ [illegible] (ЮНКТАД) конференциин IV [illegible] дээрэ эли тодоор үзэгдөө һэн. «Ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүи диилэнхи олонхи гүрэнүүд СССР болон бусад социалис оронуудые экономическа талаараа бодото бэеэ даанхаи байдалтай [illegible] лоходомнай туһалдаг ёһотойл үнэн [illegible] ханинарнай гэжэ тоолодог» гээд, Индиин национальна конгресс гэжэ Индиин [illegible] хилхы партиин орган «Соушел Индиа» бэшэнэ. «Уласхоорондын ба [illegible] лай шухалын шухала али бүхы [illegible] далнуудаар ямаршье бүлэглэлдэ [illegible] даггүй ба социалис оронуудаи [illegible] бодол тааралдана. Энэ ушар уласхоорондын оршондо тэдэнэи хамтаран ажал ябуулгаяа эрхилэлгын үндэһэ һуури болоно» гээд, энэ журнал тэмдэглэнэ.

Иимэ байдал империалис томо [illegible] нүүдэй, шэнэ түхэлэй колонизаторнуудай болон расистнуудай, тэрэшэлэн тэдэнэй туһамаршад — маоистнууд [illegible] һанаан сэдьхэлдэ яашье таараһангүй. Империалистнуудтай нэгэн хамта ябахадаа, маоистнууд ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүи оронуудаи хүдэлөөе тарган һалгааха, тэдэниие империализмда эсэргүү хараа бодолһоонь хазайруулжа, коммунизмда харша, Совет [illegible] дэй орондо харша зам дээрэ гаргаха, ямаршье бүлэглэлдэ хамжадаггүй оронуудые мүнөө үеын түрүү үзэлтэй хүсэнүүдһээ амяарлан холодуулха [illegible] наатай.

Координационно комитедэй засадда хабаадалсажа, Кубын Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр [illegible] Роа гэгшын, Алжирта ерэһэн бусад делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй һэн үгэнүүд соо империалистнуудай мүн тэдэнэй туһамаршадаи элдэб [illegible] нуудта эрид шанга харюугай [illegible] үгтөө һэн. Ямаршье бүлэглэлдэ [illegible] дадаггүи оронуудай нэгэдэлые, СССР-тэй болон социалис хани [illegible] лэй бусад оронуудтай тогтооһон һэ[illegible] нэгэдэлгээ улам бэхижүүлхэ [illegible] уряа Алжирай трибуна дээрэһээ үдэрнүүдтэ эли тодоор соностоно.

О. АНИЧКИН,
С. ЛОС[illegible],
А. БИРЮКОВ
(ТАСС)

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.00 — «Вечный зов» — олон серитэй уран һайханай фильм. «Мятеж» 4-дэхи сери (үнгэтэ). 10.10 — «Залуушуулаи адресууд» (үнгэтэ). 11.05 — «Орлёнок» телестудиин концертнэ зал (үнгэтэ). 11.50—Забһарлалга. 12.00 — Шэнэ һонин. 12.10 — «Үхибүүдтэ фильм». «Пропало лето» — уран һайханай фильм. 13.25 — «Баяртай, үхибүүдэй саад!» (үнгэтэ). 13.40 — «Флаги над Гангом» — телеочерк (үнгэтэ). 14.10 — «Вечный зов» — телевизионно уран һайханаи фильм. «Мятеж» — 4-дэхи сери (үнгэтэ) 15.15 — «Өөрыгөө шалга» — Кишиневһоо дамжуулга (үнгэтэ). 16.30 — **«Социалис мүрысөөнэй ябаса»** КПСС-эй Свердловско обкомой нэгэдэхи секретарь Я. П. Рябов дамжуулгада хабаадалсаха. 17.15 — Футболоор СССР-эй чемпионат «Спартак» — «Черноморец» (2-дохи тайм). 18.00 — «Время». 18.30 — Забһарлалга. 18.40 — «Вечный зов» — телевизионно уран һайханай фильм, «Мятеж»— 4-дэхи сери (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.50 — Телевизионно һонин. 20.10 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.30 — «Ажалай түрүүшүүлдэ үгэ үгтэнэ» — дамжуулга. 20.50 — Киноочерк.

«Орбита». 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — **«Социалис мүрысөөнэй ябаса»**. 22.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Черноморец» (2-дохи таим). 22.50 — «Вечный зов» — телевизионно уран һайханай фильм. «Мятеж» 4-дэхи сери (үнгэтэ) 23.50 — Забһарлалга. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.30 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүдэи программа: 19.00 — Буряадай уран зураашадаи мастерской соо. 19.35 — Телеочерк.

«Орбита». 19.50 — «Флаги над Гангом» — телеочерк (үнгэтэ). 20.20 — Индиин искусствын мастернуудаи концерт (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 21.00 — «Волочаевские дни» — уран һайханай фильм.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

Манай адрес, телефонууд

Индекс 670000, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, т[illegible] редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам. ре[illegible] 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — [illegible] секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни [illegible] сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-32, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта [illegible] туры и школ — 2-60-21 писем и селькоров — [illegible] информации — 2-34-05 общественная пр[illegible] 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н 03576. Заказ № 01[illegible]